

MUHASEBENİN GELECEĞİ ve MUHASEBEDE BİT KULLANIMININ, YÖNETSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

FUTURE OF ACCOUNTING AND EVALUATION OF BITE USAGE
IN ACCOUNTING IN ADMINISTRATIVE TERMS

Mehmet ÖZKAN*

ÖZ

En küçük karar ünitesi olarak ekonomik yaşamın temel taşı oluşturulan işletmeler bir yandan ürettikleri mal ve hizmetler ile gerçek ve tüzel kişilerin gereksinimlerini karşılarken diğer yandan ürettikleri için mal ve hizmetler için kaynak tüketerek en önemli faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Gerek kaynak tüketimi gerekse mal ve hizmet üretimlerinin mikro düzeyde istenilen amaçlara uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi için etkin bir organizasyon yönetimi ve kontrolü zorunludur. Bunun için faaliyetlerin önceden planlanması ve yürütülmesi daha sonrada gerçekleştirilenler ile karşılaştırılarak varsa sapmaların belirlenmesi ve düzeltici önlemlerin alınması gerekir. Bu ise işletme içinde uygun bir çalışma ortamının sağlanmasına ve bölümler ile faaliyetler arasında iletişim ve eşgüdümün kurulmasına bağlıdır. Ancak tüm bu faaliyetler ile ilgili olarak alınacak kararların gerçek doğru ve güvenilir bilgilere dayanan kararlar olması gereklilikten öteye zorunluluktur. Yığınlarca verinin işlenerek bilgi haline dönüştü-

ABSTRACT

Entities forming keystone of the economic life as the smallest decision unit, on one hand, perform the most important activities by consuming resources for goods and services they produce while, on the other hand, they meet needs of real and legal persons by means of the goods and services they produce. An efficient organization management and control is mandatory to carry out both resource consumptions and goods and services productions in accordance with the purposes desired in micro level. For it, firstly activities should be planned and conducted and afterwards deviations, if available, should be determined by comparing with the ones carried out and corrective precautions should be taken. It depends on providing a convenient working environment within the entity and establishing communication and coordination between the departments and activities. However, it is an obligation more than a necessity that the decisions to be taken related to all these activities are the decisions based on true,

* Prof.Dr., Marmara Üni., İşletme Bölümü, mozkan@marmara.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-4855-1763.

Özkan, M. (Mayıs 2019). Muhasebenin Geleceği ve Muhasebede Bit Kullanımının, Yönetsel Açıdan Değerlendirilmesi, *Vergi Raporu*, 236, (31-73).

rülmesi büyük teknoloji yatırımlar gerektirmekte ve işletme varlığının korunmasında etkili olabilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileri-BİT(BT); çalışma hayatı ve çalışanlara, işgücü piyasalarına işletme plan ve politikalarının geliştirilmesi ve iş ve işgücü sorunlarına getirdiği hızlı ve yaygın çözümlenmeleriyle, gerçek ve tüzel kişi işletmeleri yenilikçi eğilimlere hazırlarken küresel ölçekte rekabet avantajı yaratmakta ve bu avantajlarını sürdürmelerini olanak sağlarken işletme varlığının ve özellikle finansal yapının korunmasına da yardımcı olmaktadır. Tüm bunların karşılanması, sayısız mali ve mali olmayan verilerin işlenmesi depolanması, dağıtılması ve kullanılmasında en önemli araç BİT. olup; bu aracın dili ise muhasebe ve raporlarıdır. Bir başka ifade ile, işletmeler BİT.'den yararlanarak işletmenin dili olan muhasebe aracılığı ile üretecekleri raporlarda yer alan bilgiler sayesinde anlaşılabilir ve geleceklerini belirleyebilecekleri için çalışmanın konusu muhasebenin geleceği ve BİT kullanımının yönetim açısından değerlendirilmesi olarak seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: BİT, Muhasebenin Geleceği, Yönetimsel Değerlendirme.

Jel Sınıflandırması Kodu: L63, M40, M41.

GİRİŞ

Bir yönetim aracı olarak muhasebe, finansal yönetimin en önemli araçlarını, işletme yönetimin kullanımına sunarak alınacak kararları hızlandırmakta ve yönetimin tüm seviyelerinde çalışanlar ve ekiplerin uyumunu sağlamakta aralarında ki kompleks ve yanlış/sofistike olayları engellemektedir. Çünkü başarılı bir işletme yönetiminde en önemli faktör/ şart finans yönetimine hükmedebilmek olup; bu ise,

- Finansal yapıyı korumak,
- Daha fazla kazanmak ve çalışanlara daha iyi çalışma koşulları hazırlamak,
- Hissedarlara daha yüksek kar payı vermek,
- Ödemeleri zamanında yapmak,

correct and reliable information. Processing plenty of date and converting into information require great technology investments and they may be efficient in terms of protection of entity existence. Information and communication technologies-ICT (IT); it creates competition advantage in global scale while preparing real and legal person entities into innovative trends by developing entity plan and policies into labor markets to working life and employees and by fast and common solutions to the labor and labor force problems and it also helps protection of entity existence and especially financial structure while providing opportunities for maintenance of these advantages. The most important instrument is ICT in terms of meeting all of them, processing and storing, distribution and using numerous financial and non-financial data; and the language instruments are accounting and reports. In other words, the subject of the study is selected as the future of the accounting and evaluation of ICT usage in terms of administration since the entities may be understood and determine their futures by means of the information included in the reports produced through accounting, which is the language of the entity, by benefitting from ICT.

Keywords: ICT, Future of Accounting, Evaluation of Administrative Terms.

Jel Classification Codes: L63, M40, M41.

- Yatırımcılara ve kredi kurumlarına güven vermek vb.

faaliyetlerin işletme amaçlarına en uygun bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlar ve kullanılan BİT. ile; yaşanan sorunların temeline inilerek gerekli çözümlere daha fazla bilgi sağlanır ve bilginin derinleştirilerek birleştirilmesine yardımcı olunur.

Çağımızda kendini tümüyle hissettiren küreselleşmeye bağlı olarak, BİT. alanında ortaya çıkan yenilikler, yenilenen ve çeşitlenen müşteri istek ve beklentileri ile her alanda artan şiddetli rekabet, gerçek ve tüzel kişi işletmeleri daha rasyonel çalışmalara iterek verimlilik ve karlılık ile birlikte performans değerlemelerine daha dikkat çekmiştir.

Bunun sonucunda nakit ve fon akışlarının planlaması(tahsilatlar ve ödemeler ile fon işlemleri), finansal (mali tabloların hazırlanması) ve finansal olmayan raporlama, entegre raporlama, maliyet hesaplamaları, birim ve toplam maliyetlerin belirlenmesi, BBN. analizleri, yatırım hesaplamalarına duyulan ilgi ve bilgi edinme işletmenin çıkar grupları açısından daha önemli hale gelmiştir.

Muhasebe, ekonomik eylemlerden elde edilen değerlerin hareketlerinin para birimiyle değerlendirilip kaydedilmesini, bu hareketlerin sınıflandırılmasını ve doğru olup olmadıklarının denetlenmesini, kısaca hesapların tutulmasını konu alan bir bilim dalıdır. İster bir devletin, ister tek bir kişinin olsun, ister rakamları basit bir deftere geçirmekle, ister karma makineler, delikli kartlar, manyetik şeritlerle tutulmuş olsun; isterse BİT. kullanılmış olsun muhasebenin temel görevi kısaca; "ekonomik olguları ölçme ve kaydetme yoluyla saklamak, bunları çeşitli amaçlarda kullanılmak üzere sınıflandırmak, raporlamak ve gerekli denetimler için elde hazır araçlar tutmak" olmuştur. Kayıt, sınıflandırma ve denetlemenin amaçları hukuki, ekonomik ve toplumsal olabilir.¹

Hukukî amaçlar özel ve kamuya özgü olmak üzere ikiye ayrılır. Ticaret yapan bir kimsenin muhasebesinin herhangi bir uyuşmazlık durumunda, mahkemede kanıt olarak kullanılmasını öngören kanun hükümleri özel-ticaret hukukunda buna karşılık muhasebenin vergilemeye esas olarak alınması durumlarında belge ve kayıt düzeninde görülecek eksiklikler ve düzensizliklerle ilgili ceza kanunu hükümleri, kamu-vergi hukuku hükümleriyle düzenlenmiştir.

Bu hukukî yön, muhasebenin gerçek amacı yanında ikinci derecede bir yer tutar. Muhasebenin asıl amacı ekonomik alandadır. Ekonomik amaçları da iki çeşittir:

- Malî amaçlar ve
- Dar anlamda ekonomik (sınâî ve ticarî) amaçlar.

Genel muhasebe veya "malî" muhasebenin görevi bir kuruluşun varlığının değerini gerçek doğru güvenilir ve mukayese edilebilir bilgilere dayanarak tespit etmek olup; bu işlem belirli bir anda kuruluşun elinde bulunan kaynaklarının, bu kaynakların o sırada yatırılmış olduğu ekonomik değerler ile(mal ve haklarla) karşılaştırmakla olasıdır. Bu karşılaştırmaların işletmenin çıkar gruplarına raporlanmasında ise, en önemli araç malî muhasebenin temel belgesi olan bilançodur. Ancak ister müteşebbis, ister hissedar olsun, muhasebeden yararlanan kimsenin malvarlığında (mamelek, patrimuan) değer belirtilmesi yeterli değildir. Daha önemlisi, işletmenin dinamik yüzü olan sınâî ve ticarî muhasebeyle kendini göstermesi olup; burada amaç üretim eylemlerinin sonuçlarını ölçmektir.²

Bu ölçme işlemi ise; harcanan yada tüketilen kaynakların ortaya çıkarttığı giderler ile elde edilen gelirlerin parasal tutarlarının belirli dönemler itibarıyla karşılaştırılmasıyla yapılmaktadır. Bu karşılaştırılma sonucu

Gelirler > Giderler ise, Kar vardır.

Gelirler <Giderler ise, Zarar vardır.

Gelirler = Giderler ise, Kar/Zarar yoktur.⁽³⁾

Burada muhasebe belirli bir süre içinde elde edilen kâr/zararın belirlenerek varlıklar ve kaynaklardaki değişimi, ve bu değişimin sonuçlarını hesaplamakta ve ekonomik/iktisaden ve finansal yönden işletmenin durumunu göstermektedir. Çünkü muhasebe işletmenin dilidir, bilgi ve güven kaynağı olup; en önemlisi temel iletişim aracıdır. Muhasebenin bu durumu kolayca ortaya çıkmamış olup; bu son aşamaya ulaşılması zahmetli ve zaman alıcı olmuştur. Çünkü; uzun zaman muhasebe sadece işletme faaliyetleri

¹ (<https://www.frmtr.com/tarihce-ansiklopedisi/4829390-muhasebenin-tarihcesi.html>). Erişim tarihi: 03 Ocak 2019.

² (<https://www.frmtr.com/tarihce-ansiklopedisi/4829390-muhasebenin-tarihcesi.html>). Erişim tarihi: 03 Ocak 2019.

³ Bu durum işletme yönünden kaynakların bir faaliyet döneminde boşa harcanması anlamı taşır ve olumsuzdur.

çerçevesinde tanımlanmış ve toplumsal gelişime sunabileceği katkı sınırlandırılmıştır.⁴

Öte yandan, belirtilen amaçları ekonomik ve toplumsal evrimin son aşamasını göstermekte olup; Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) ve e-yönetişimin ortaya çıkışı ile birlikte finansal yönetim verimliliği ve etkinliğinde geleneksel elle sistemle karşılaştırıldığında iyileşme imkânı daha fazla gerçekleşmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileri-BİT; bir diğer ifadeyle ; "Dijitalleşme süreci geleneksel muhasebe uygulamalarının değişmesini ve yeni standartların geliştirilmesini gerektirmesinin yanı sıra muhasebe uygulamalarının köklü değişimine ve dönüşümüne yol açmaktadır. Teknoloji ile mutlak ilişki içinde olan muhasebe, tarihsel gelişim süreci içerisinde yeni teknolojik gelişmelerle kendisini sürekli yenilemiş ve geliştirmiştir. Yakın gelecekte muhasebeciler tarafından yapılan birçok görevi, yerine getiren dijital sistemlerin ortaya çıkması muhasebe mesleğine dair tüm uygulama araçlarının ve toplumsal imajının dönüşümünü de zorunlu hale getirmektedir. Dijitalleşme sürecinde, muhasebeyi yeni baştan tasarlamak, kavramları irdelemek ve sorunsallar üretmek muhasebeyi teknoloji karşısında diri tutacaktır.

Aynı zamanda bilgi teknolojilerindeki artan gelişim hızının, muhasebe üzerinde olumlu etkileri de fark edilmektedir. Artık geleneksel yöntemlere göre, muhasebe meslek mensupları daha verimli bir şekilde çalışabilmekte ve daha hızlı işlem yapabilmektedirler.⁵ Böylece, iş zekası, işgücü piyasası araştırmaları, işletme plan ve politikalarının geliştirilmesi ve iş ve işgücü sorunlarına getirdiği hızlı ve yaygın çözümlenmeleriyle, pazarda oluşan yenilikçi eğilimlere hazırlanmakta, gerçek ya da tüzel kişiliklere/işletmelere; küresel ölçekte rekabet avantajı yaratmakta ve

bu avantajlarını sürdürmelerini olanak sağlarken işletme varlığının ve özellikle finansal yapının korunmasına da yardımcı olmaktadır.

BİT geniş bir yelpazede iletişim ve elektronik aracılığıyla verileri işleyerek, bilgi üretmekte, ürettiği bilgileri gerekli olan yerlere iletmekte ve depolayarak gereksinim duyulan yer ve zamanda kullanıma hazır tutmaktadır. Bunun içinde, masaüstü ve dizüstü bilgisayarlar, elde tutulan cihazlar, kablolu veya kablosuz bağlantı araçları, yazılımlar ve her türlü donanımı kapsayan aygıtlar-teknolojiler,

a) Donanım Ürünleri: Genellikle bilgisayarın iskeletini oluşturur. Temel elemanları kasa, klavye, fare ve ekran olarak isimlendirilir.

b) Yazılım Ürünleri: Bilgisayarların kullanım amaçlarına göre üzerinde yüklü bulunan yazılımlardır. Muhasebe yazılımı, bordro yazılımı, borsa yazılımı, hastane yazılımı bunlara örnektir.

c) İşletim Sistemleri: Bilgisayarların kullanım amaçlarına göre çalışmasını sağlayan, donanım ile yazılım arasındaki ilişkiyi düzenleyen programlardır. Genellikle Windows yazılımları kullanılır. Windows XP, Windows 7 işletim sistemlerine verilen örneklerdendir.⁶ kullanılmaktadır.

BİT.'in bu iş etkinliklerine kolaylık ve üretkenlik kazandırmak için yüksek multimedya bilgilerini taşıyan yüksek hızlı iletişim bağlantılarına sahip hızlı aygıtları-teknolojileri kullanarak ortaya çıkışı, toplu olarak etkileşime giren işletmelerin birden fazla yönünü ön plana çıkartmış, coğrafi olarak dağınık iş istasyonları, iş etkinliklerini daha verimli bir şekilde gerçekleştirmek için dijital ortam üzerinden zaman, uzaklık ve alan kısıtlamalarını ortadan kaldırmada büyük

⁴ Abdülkadir Daştan; "Muhasebenin Toplumsal Gelişime Katkısı: Türkiye'nin Muhasebe Bilgisi İhtiyacı", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 31 2017 Sayı: 5 S:1253-1254

⁵ İsmail Tekbaş; "Muhasebe Mesleğinin Yeniden İnşası", 16.10.2018 (www.MuhasebeTR.com, <https://www.linkedin.com/pulse/muhasebe-mesle%C4%9Finin-yeniden-in%C5%9Fas%C4%B1-i%CC%87smail-tekba%C5%9F->). Erişim tarihi: 20 Şubat 2019.

⁶ Bilişim teknolojisi çeşitleri ve ürünleri nelerdir? (<https://www.msxslabs.org/forum/soru-cevap/465467-bilisim-teknolojisi-cesitleri-ve-urunleri-nelerdir.html#ixzz4nMt2ntTH>). 20.07.2017

katkıları sağlamıştır. Bir diğer ifadeyle; zaman, mekan mesafe tanımaksızın bilginin bir yerden başka bir yere iletimini sağlayan teknolojiler olarak adlandırılan bilişim teknolojileri hayatımızın her anını kaplamış durumdadır. Neredeyse tüm sektörlerde kullanılan bu teknoloji, adeta bağımlılık seviyesinde sürekli yayılmakta ve yayılmaya devam edecektir.⁷

Bilindiği üzere; Bilişim Teknolojisi, Bilgi Teknolojisi (BT), İnfomasyon/Enformasyon Teknolojisi, bilgisayar tabanlı bilişim sistemlerinin, özellikle yazılım uygulamaları ve bilgisayar donanımının incelenmesi, tasarlanması, geliştirilmesi, yürütülmesi, yönetimi ve desteğine verilen addır. BT temel olarak bilgisayarların ve yazılımların aracılığıyla bilginin işlenmesi, dönüştürülmesi, saklanması, korunması, iletilmesi ve bu bilgiye güvenli bir biçimde erişilmesini sağlar.⁸

Bir diğer ifadeyle; bilgi ve iletişimin dijital dönüşümü ve sunumu veya cihazların, ve araçların üçüncü devrimi veya dijital devrim olarak da bilinen devrimin dijital modifikasyonu anlamı taşıyan ancak en azından “bilgi çağı” ve “bilgisayarlaşma” olarak adlandırılmayan bilgi teknolojisi (BT.) çoğunlukla otomasyon ve optimizasyon, ev ve iş için kullanılan, Modernize, bilgisayar ağları oluşturuldu ve ofis programları ve kurumsal kaynak planlama sistemleri gibi yazılım ürünleriyle tanıtan ve birçok sahada ön plana çıkan⁹ dijital teknolojiler kullanılarak, bugün iletişim teknolojileri, bileşenleri ve bir fiziksel konumdan diğerine veri aktarımı gerçekleştiren çeşitli donanımlarla bağlantı kuran fiziksel aygıtları ve yazılımı ifade etmekte ve her geçen gün daha da gelişerek, hayatımız ve iş yaşamımızda daha çok yer edinmektedir.

Böylece sadece tüm dünyadaki kuruluşların yalnızca performansı ve maliyeti düşürmek ve iyileştirmek için yardımcı olmakla kalmamakta, artık küçükten büyüğe, kamudan özele, mikro-dan makro ölçekli sanayiye, eğitimden öğretime, öğrenciden öğretmene, yönetimden finansa, iç kontrolden dış kontrole, alıştan satışa vb. birçok organizasyonun operasyonlarını iyileştirme, koordine etme ve denetleme yeteneğine sahip olması ve aynı zamanda finansal yönetimin etkinliğini artırabildiği için herkesim tarafından vaz geçilmez kabul edilmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle kurumsal muhasebe düşüncesinin altında yatan temel faktörlerin neler olduklarının saptanması, BİT.-Bilgi İşlem Teknolojilerinin ile olan ilişkilerinin organizasyon yapısı, operasyonel ve örgütsel performans ile ilişkileri, muhasebe sistemi ve uygulamaları ile BİT.’nin finansal yönetimde kullanılmasının sonuçlarının dikkate alınarak, ortaya çıkan farklılıkların nedenlerinin incelenmesi amaçlanmakta olup, sorunların giderilmesinde hangi olanakların var olduğu irdelenecektir.

1- MUHASEBE TANIMI ve NİTELİKLERİ

Muhasebe bugün bilinen şekliyle dünyadaki ülkeler tarafından uygulanan teorileri ile uzun bir geçmişe sahip olup; birçok aşamadan geçerek büyük bir gelişim göstermiştir. Özellikle sanayi devriminden sonra işletme içinde yaratılan değer akışının izlenmesiyle maliyet muhasebesi daha sonraları ise yönetim muhasebesi ve nihayet muhasebe denetiminin önemi iyice anlaşıl-maya başlamıştır. Bunları uluslararası ilişkilerin ve küreselleşmenin etkileriyle TMS. UFRS.(IAS ve IFRS.),Denetim Standartları ile Muhasebe

⁷ “Bilişim teknolojisi çeşitleri ve ürünleri nelerdir?” (<https://www.msxlabs.org/forum/soru-cevap/465467-bilisim-teknolojisi-cesitleri-ve-urunleri-nelerdir.html#ixzz4nMt2ntTH>). 20.07.2017

⁸ “Bilgi teknolojileri nelerdir?” (<https://www.msxlabs.org/forum/soru-cevap/451341-bilgi-teknolojileri-nelerdir.html#ixzz4nMuz9tZa>). 20.07.2017

⁹ Oliver, Bendel; “Digitalisierung” (<https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/digitalisierung54195,GablerWirtschaftslexikon>). Erişim tarihi: 28 Aralık 2018.

Etiğinde oluşan yeni ve çok önemli değişimler izlemiştir. Nihayetinde Muhasebede BİT.'nin kullanımıyla **“tek bir tık işlemi”** işletmenin çıkar gruplarının tüm gereksinimlerin karşılanmasına olanak sağlamış ve bunun sonucunda muhasebe kendisini tüm dünyaya duyurarak bilim, sanat ve uygulama olarak bugün karar sürecinde ki hak ettiği yerine ulaşmıştır.

1.1- Muhasebenin Tanımı

Muhasebe, şahıs ve sermaye şirketi işletmelerin, varlıklarının ve kaynaklarının oluşumunu, bunların kullanılma biçimini, işletmelerin yaptığı işlemler sonucunda bu varlıklardaki ve kaynaklardaki değişimleri, işletmelerin mali durumlarını açıklayacak bilgileri sağlayan ve bu bilgileri ilgili kişi ve kurumlara ileten bir bilgi sistemidir. Muhasebe sadece kar amacı ile kurulan işletmelerle ilgili değil, kar amacı gütmeyen yani topluma fayda için hizmet veren tüm kuruluşlar için de geçerlidir. Bu nedenle işletme kavramı, belirli bir ticari amaç için, bir veya daha fazla kişinin bir araya gelerek, belirli bir sermaye ile kurdukları tüm kuruluşları kapsamakla birlikte, genelde muhasebe sistemi kar amacı güden işletmeler için daha da önemlidir. Öte yandan muhasebe işlemlerinin yorumlanmasını sağlayan mali tablolar kayıtların sonuçlarını yansıtan bir sanat bilim ve tatbikat/uygulamadır. Şöyle ki; **“Muhasebe bilimi ekonomik işlemlerin kayda alınarak sonuçları üzerinde ilgilileri düşünmeye ve karar almaya yönlendiren bir uğraş alanı ile ilgilenir. Esasında belli bir teknikten yararlanır. Bu nedenle hesap planları oluşturulur. Plana uygun kayıt yapmak zannedildiği ka-**

dar kolay değildir. Çünkü hesapların işleyiş özellikleri ne kadar iyi bilinirse elde edilen sonuç o kadar sağlıklı olacaktır. Dolayısıyla muhasebe kayıtlarının tutulması hem bilime ve hem de tekniğe bağlı bir sanattır.”¹⁰

Dilimize Arapçadan geçmiş olan muhasebe sayma ve aritmetik anlamındaki **‘Hisap’** kelimesinden türetilmiş¹¹ olup; TDK.¹² Muhasebeyi; **“Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme”, “Hesap işleriyle uğraşma”, “Hesapların bütünü”, “Hesap işlerinin yürütüldüğü yer”** anlamlarında tanımlamış olup; hesap ve hesaplaşma ön plandadır. Bunun yanı sıra; bir işletmenin ekonomik açıdan değerlendirilmesi ya da faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olunması muhasebe raporları incelenerek (ve irdelenerek) yapılabilir. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki tanımlar yapılmıştır:

“Muhasebe, hesabi kişiliğin, önce kendisi, sonra da bunlarla ilişkili olanların hak ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla varlık ve sermayelerine, zaman içinde bunlardaki değer değişimlerine yani gelir, gider ve kazançlarına ilişkin hesabi iş olgularını yasalara, kurallara, ilkelere ve kuramlara uygun olarak belgeler üzerinden saptayarak hesap adı verilen çift yanlı çizelgelere işleyen, izleyen, bunlarla varılan sonuçları çizelge ve raporlarla ortaya koyan, yorumlayan, belgeleme ve araç olma özelliği taşıyan bir bilimdir”.¹³

“Muhasebe, bir işletmede meydana gelen değer ve miktar artış ve azalışlarının sürekli şekilde kaydeden, belirli dönemlerde bunların özetini çıkaran (bilanço düzenlemesi gibi...) sonucu saptayan (kar- zarar tablosu

¹⁰ Veysi Seviğ; “Muhasebe Bilimi Ve Muhasebeci”. (Archive.İsmmmo.Org.Tr/Docs/Malicozum/58MaliCozum/10%20-%2058veysisevig.Doc). Erişim tarihi: 15 Şubat 2019.

¹¹ (Https://Docplayer.Biz.Tr/45626564-Muhasebe-Dilimize-Arapçadan-Gecmis-Olup-Sayma-Ve-Aritmetik-Anlamındaki-Hisap-Kelimesinden-Turetilmistir.Html). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

¹² (Http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Gts&Kelime=MUHASEBE). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

¹³ Güray Öğredik; “Muhasebenin Ülkemizdeki Yeri, Önemi, Sorumluluğu Ve Geleceği İle Ülkemizdeki Vergi Ve Muhasebe Kültürünün Ekonomiye Ve Ülkemizin Geleceğine Etkisi”, E-Yaklaşım / Ocak 2006 / Sayı: 30, Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.

düzenleme), raporlayan ve bunları yorumlayarak ilgisi bulunduğu kişilere ve kurumlara, amaçlarına uygun yararlı bilgiler sağlayan, sanat, bilim ve uygulamadır.”¹⁴

1.2- Muhasebenin Önemi

Muhasebe kayıt, genel olarak; mali nitelikteki olayları sınıflandırma, özetleme ve önemli bir raporlama ve yorumlama sanat bilim ve uygulamadır. Bir diğer ifadeyle; muhasebe bir kayıt süreci olup, bir organizasyonun mali verilerini kullanıcılara sunmak için sınıflandırma, seçme, ölçme, yorumlama ve iletişim kurma, değerlendirme yapmak ve karar vermek konularında en önemli araç olarak, bu süreçte amaç, temel nitelikte olan işlemler ve olayların varlık ve kaynaklar üzerinde ortaya çıkarttığı değişimleri bu değişimlerin sonuçlarını yorumlanması faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu açıdan muhasebe öncüdür ve işletme hiçbir zaman yalnız değildir. Çünkü, muhasebe her zaman sadece belirli bir kesim/paydaş ya da çıkar grupları ile değil aynı zamanda müşteriler, tedarikçiler, çalışanlar, yatırımcılar, devlet vb. farklı paydaşlarla etkileşime girer. Örneğin, hissedarlarla/paydaşlarla(devlet için fatura düzenlenmesi veya KDV'nin faturalandırılması gibi) tüm etkileşimlerin kaydedilmesi gerekmektedir; buna muhasebe yardımcı olur.¹⁵

Muhasebe hala kuramların, kavramların (veya fikirlerin) bir kümesi olarak, finansal verilerin raporlama, planlama, kontrol etme ve yorum-

lanmasında anlamlı bilgiler haline getirme teknikleri ve karar verme amacı taşımakla beraber, BİT kullanımıyla, alınacak kararlarda, finansal yönetim üretkenlik ve etkinliğinde büyük artışlar ortaya çıkmıştır. Çünkü, BİT işletmelerde tüm muhasebe döngüsünü kapsayan finansal bilgi işleme-üretim, iletim ve dağıtımının kapsamakta üretilen bilgilerin depolanmasında bir emniyet ve garanti ortamı-sistemini sağlamaktadır.

Öte yandan muhasebede her disiplin gibi bazı düşüncelerin etkisinde kalmış ve “onlardan ilham almış olsa da tamamen bu düşüncenin tanım ve mantığın kopya etmemiştir. Muhasebenin çok özel ve bağımsız evrimi, dilin ve kelimelerin vazgeçilmez tamamlayıcısı olan yazının icadı ile eski çağda önde gelen mantık sistemlerinden oluşmuş, efendiler tarafından tasarlanmış ve çoğunlukla köleler tarafından uygulanmıştır”¹⁶ görüşü muhasebenin öneminin boyutlarını göstermektedir.

1.2.1- Ticari Dil Olarak Muhasebe ve Belirsizlik

Muhasebe, genellikle kar amaçlı olmakla beraber, tüm işletmelerin mali nitelikteki olaylarda ortak ticari (işletme) dili olarak tanımlanabilir. Bu tanımın oldukça ciddiye alınması gerekmektedir, zira; bunun hem çok iyi bir nedeni hem de muhasebe uygulamalarında önemli bir yeri vardır. Kavram epistemolojisine göre;¹⁷ **“Dünyayı sadece kullandığımız dil kadar anlayabiliriz.”**

¹⁴ Sadettin Salık; “İşletme Yönetiminde Muhasebenin Önemi”. (Http: //Archive.İsmmmo. Org.Tr/Docs/ Malicozum/ 23 MaliCozum/07, Ve Https://İedunote.Com/How-Accounting-Art-Science). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019

¹⁵ (Https://Www.Bexio.Com/De-CH/Finanzbuchhaltung-Kmu). Erişim tarihi: 05 Mart 2019.

¹⁶ Jean Guy Degos; “Muhasebenin Geleceği Geleceğin Muhasebesiyle Uyumlu mu?” Çeviren: Ümmühan Aslan, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S:210, 2008- dergipark.gov.tr,

¹⁷ Terimler değişiktir: episteme, bilgi ve gnosis, bilim ve logos, öğreti kelimelerinden epistemoloji, bilgi bilim ve gnoseoloji, bilginin bilgisi terimleri; bilgi kuramı (theory of knowledge) anlamında kullanılır, bazen philosophy of knowledge, bilgi felsefesi olur. Bilginin doğasını, kaynaklarını, kökenlerini, değerini araştırır. Bilgisizliğin ne olduğunu araştıran bilgi dalına agnoioloji denir. Bilgisizlik örtüsü kavramıyla cehaletbilimi ilgilenmektedir. Platon'un bilgi nazariyesinin (kuramının) yetersizliği 1963'de Edmund Gettier tarafından kanıtlanmıştır. Aynı dönemde Michel Foucault, bilginin kazıbilimini, bilgi ve iktidar biçimlerini araştırmıştır.

Muhasebe; ticaretin dili olarak kabul edilirse, ticari dünyanın muhasebede yapabildiklerimizle sınırlı, hatta bu şekilde tanımlı olduğu söylenebilir. Genel geçer bir sembolü olmayan hiçbir düşünce- nin kavranamayacağı gibi, muhasebe sembolleri olmadan hiçbir ticari faaliyet de gelişmeyecektir. Dille kavrama-anlama arasındaki ilişki, muhasebenin toplum içindeki rolünün büyük oranda kültürel olduğunu göstermektedir, çünkü bu bağ muhasebedeki belirli semboller ve bu sembollerin ilişkilerinin anlamları ile değerlerinden etkilenebilir. Muhasebenin kültürel yönü çevreyle (ortamla) uyumlaştırıldığı sürece, muhasebe yoluyla kavrama-anlama değerden bağımsız olup; değerlendirme sorunlarına tanımlamadan (açıklamadan) sonra dikkat çekilmektedir. Bu açıdan; işletmenin dili olarak tanımlanan muhasebe kayıt kültürü, ölçü, hesap, denge-denetim, hak-hukuk, adalet, hakkaniyet, açıklık, doğruluk, gerçek resim vb. açılardan toplumsal gelişmenin refleksi-aynası biçimine dönüşecektir.¹⁸

Dil algımızın (anlayış/kavramalarımızın) en önemli anahtarıdır. Muhasebe ise; hem kavramsal olarak hem de uygulama alanı olarak özelleştirilmiş bir dildir. Günlük aktivitelerin(iş ve işlemlerin) çoğu muhasebe içinde ifade edilebilir. Örneğin her aktivitenin kaydedilmesi muhasebe eğitimi almış insanların birbiriyle iletişim kurmasını sağlayabilmekle beraber muhasebe sadece bu amaç için kullanılmamaktadır. Muhasebe esas olarak işletmelerdeki mali/finansal nitelikteki olay ve durumların tanımlanması, kaydedilmesi ve ticari performansın hesaplanması için geliştirilmiş bir bilim dalı, sanat ve uygulamadır. Bu durumda; muhasebenin kendisini, kendi muhasebe terimleriyle tanımlaması ve farkına varması onun ekonomik bir varlık oluşturması anlamı taşır. Bu yönü ile de, muhasebe bir işletmenin

finansal durumunun ve performansının niceliksel olarak algılanmasına olanak sağlar. Zira muhasebe ekonomik ve sosyal olay ve olgulardan beslendiği için dinamik olup her gün (sürekli) değişir. Muhasebeciyi önemli kılan sürekli değişimdir. Muhasebe standart ve uygulamaları ile yorumları hep değişiyor, değişecek. Değişime uyum sağlayamayanlar adeta doğal seleksiyon kanunu gibi yok olup gidecektir. Vergi ve muhasebe uygulamalarındaki değişimden şikayet etmek; mükellef yönünden eleştirilebilir, ancak muhasebeciler tarafından eleştiriyi hak etmez. **Yeter ki değişiklik hakka ve hukuka aykırı olmasın.**¹⁹

Çevremizdeki dünya hakkında yeterince bilgi sahibi olamayışımız ya da belirsizlikler nedeniyle muhasebenin terimlerle(kendi kavram ya da ilkeleriyle) ifade edilmesi zorunluluk taşımasıyla birlikte, aynı zamanda belirsizlik, muhasebenin yardımı ile kaybolabileceği gibi varlığını da sürdürebilir. Ama, bir ekonomik varlığın muhasebe terimleriyle ifade edilmeye başlandığı andan itibaren o varlığın muhasebedeki gösterimi dışsal bir nesne olur.

Bu açıdan da muhasebe; sözlük anlamı ile hesaplaşma, karşılıklı hesap görme, hesap işleriyle uğraşma, hesapların bütünü, hesap işlerinin yürütüldüğü yer, saymanlık olan anlamlarından daha çok; işletmenin varlıkları ve kaynakları (sermayesi ve borçları) üzerinde değişim yaratan ve para ile ifade edilen mali nitelikli işlemlere ait bilgileri; kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar halinde sunan bir bilgi sistemidir.²⁰

1.2.2- İletişim Aracı Olarak Muhasebe

Muhasebe bir kurumda yer alan kişiler için, en önemli iletişim araçlarından birisidir. Bir kurumun ticari performansı ve finansal durumuy-

¹⁸ Abdülkadir Daştan; "Muhasebenin Toplumsal Gelişime Katkısı: Türkiye'nin Muhasebe Bilgisi İhtiyacı", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt: 31.2017 Sayı: 5.S:1254.

¹⁹ Sakıp Şeker; "Muhasebe Ve Felsefe". (file:///C:/Users/1%20NUMARA/Downloads/MUHASEBE%20VE%20FELSEFE-Sak%C4%B1p%20%C5%9Eeker%20M%C3%96DAV%20konusmasi%20(5).pdf). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

²⁰ "Muhasebe Nedir ?". (https://www.muhasabenet.net/muhasebe_nedir.html). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

la ilgili bilgiler muhasebe kavramları ile ifade edilmekte olup; bu ifadeler doğrudan gözlem yaparken ortaya çıkan fiziksel sınırlamaları aşar. Muhasebe aracılığı ile, ticari işlemleri zaman ve yer farkına bağlı olarak doğrudan izleyemeyen gerçek ve tüzel kişilerin, izleyenlerle gördüklerini paylaşmasına olanak sağlanır.

Bağlam²¹ hakkında bilgi, verinin bir anlamı olmasının ön koşuludur. Veriler, bağlamı yorumlayacak bilgiye sahip olmayanlara verildiğinde iletişim mümkün olmayacaktır. Muhasebe, sayıları dünyayla birleştiren soyut bir sistem sağlayarak bağlamsal bilgiyi ikame eden bir iletişim yöntemi sağlamaktadır. **“Sayısallaştırma/Dijitalleşme”**, en basit şekliyle analog değerlerin veya verilerin dijital olarak kullanılabilir bir formata dönüştürülmesini ifade eder. Örneğin; alışveriş listenizi elle yazdıysanız, ancak şimdi alışveriş listeleri için bir uygulamaya geçin ve şimdi cep telefonunuzdaki alışverişlere girin, o zaman alışveriş listenizi dijitalleştirdiniz. Ne yazık ki, sayısallaştırma genellikle dijitalleşme düzeyinde kalır ve bu dönüşümü yalnızca aynı iş adımı için dijital medya kullanır. Prensip olarak, dijitalleştirilmiş verilerle çok daha fazlasını yapabilirsiniz.²²

Ancak, bununla birlikte sayısallaştırma/dijitalleşme altında, birçok insan tamamen farklı şeyler anlamakta olup örneğin; politikacılar dijitalleşme hakkında konuştukları zaman, her şeyden önce internet bağlantılarını ifade etmektedir. Evet, hızlı internet, dijital dönüşümün önemli bir parçası olmakla birlikte sayısallaştırmanın tümü değildir. Örneğin, eskiden kaset olan şarkılar bilgisayarda duyulacak şekilde dönüştürülmesi ve-

ya slaytların dijital fotoğraflara dönüştürülmesi. Bugün ise dijitalleşme çok daha fazlasını ifade etmesinin²³ yanı sıra muhasebe açısından en önemli en hızlı ve doğru iletişime olanak sağlamaktadır.

Günümüzde muhasebenin temel gereksinimlerinden biri, her zaman daha hızlı veri sağlama ve kararları daha hızlı alma gereği olup; iş akışını elektronik imzaların kullanılmasıyla daha da verimli hale getirilmesidir.²⁴ Muhasebe en basit şekliyle; durumlar, olaylar ve gerçekleştirenler arasında geniş bir ilişki yelpazesi yaratır. Bir iletişim ortamı olarak muhasebe başkalarının neler yapabileceğine dair belirsizliği ortadan kaldırır. Bir kurum içindeki tarafların bilgi paylaşımının, rakipler karşısındaki stratejik belirsizliği azalttığı genellikle yaygın kabul görmekte olan bir husus olup; iyi organize edilerek kurulmuş bir muhasebe sistemi, organizasyon içinde yer alan tüm taraflara bilgi sağlayarak belirsizliği ve olası çatışmaları azaltır.

Çünkü; bilgi teknolojisindeki gelişmelere paralel olarak, teknolojik araçlar tarafından sürekli olarak toplanan, depolanan ve transfer edilen büyük miktardaki veri işletmelerin önceliklerini değiştirmekte ve yöneticilerin çok çeşitli, farklı, belli bir düzen içinde bulunmayan veri setlerini nasıl karlı ve güvenilir bir şekilde yönetecekleri sorusunu gündeme getirmekte ve yığınlarca verilerin doğru bir şekilde kullanma, işletmenin performans ve verimliliğini artırma yollarını kolaylaştıracak, ortaklar ve paydaşların servetlerinin artmasına olanak verirken yanlış kullanılması ise alınan kararların hatalı olmasına, kurumsal

²¹ a-Herhangi bir olguda olaylar, durumlar, ilişkiler örgüsü veya bağlantısı, kontekst.

b -Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce ve sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen birim veya birimler bütünü)

²² Johanna Disselhoff; "Was ist das überhaupt?" 24.01.2017. (<https://www.wissensdialoge.de/digitalisierung-was-ist-das-ueberhaupt/>). Erişim tarihi: 28 Ocak 2019.

²³ "Was Bedeutet Eigentlich ...Digitalisierung?". 15 Nisan 2018 Start Up Wissen. (<http://startupwissen.biz/was-bedeutet-eigentlich-digitalisierung/>). Erişim tarihi: 18 Şubat 2019.

²⁴ Helmut Siller; "Digitalisierung im Rechnungswesen". (<https://www.rechnungswesen-portal.de/Fachinfo/Grundlagen/Digitalisierung-im-Rechnungswesen.html>). 10.09.2018.

itibarın ve markanın zedelenmesine, şirket değerinin azalmasına neden olacaktır.²⁵

Ancak; Mesleki Eğitim, yasalara hakim olma ve muhasebe ile ilişkilerin anlaşılması, muhasebe personeli için otomasyon ve sayısallaştırma sürecinde önemli eğitim öncelikleri olarak; rutin görevler ve manuel faaliyetler gibi devam eden iş tanımları da muhasebe yazılımı tarafından (optimizasyonu) daha da değiştirmiştir. Konuya özel becerilere ek olarak teknik, veri tabanı ve metodolojik beceriler edinmeye yönelik artan bir ihtiyaç vardır. Çalışanlar bütünsel, karmaşık ve ağ bağlantılı olarak düşünmek ve değerlendirme yapmak zorunda olup; BT.'nde haritalanabilecek akışları işlemek için BT. süreçlerini tanımlayabilmek gerekmektedir. Bununla birlikte, teknoloji kullanma becerileri çoğunlukla zaman alıcı alan bir eğitime gerek olması nedeniyle; genellikle şirketlerde yeterince hızlı bir şekilde tedarik edilemediği için beceri kıtlığı sorunlar(engeller) yaratabilir ve ek olarak, veri güvenliğinin bilinen zorluklarının yanı sıra çoğu zaman çalışanları değiştirmek konusunda belirli bir isteksizlik söz konusudur. Ancak; bu durumlarda '**Kağıtsız-Kirtasiyesiz Ofis**' olarak tanımlanan dijitalleşme-sayısallaştırma vasıtası ile sorunlar hızla çözümlenebilir ve²⁶ gerçek ve tüzel kişiler istedikleri bilgilere ulaşılabilir.

1.2.3- Bilgi Olarak Muhasebe

Muhasebe işletmelerde yönetimin gözü kuşağıdır. Küçük, büyük, özel ve resmi kuruluşlar muhasebeye muhtaçtırlar. Her kuruluşun mali bakımdan durumunu bilmesi gerekir. Kuruluşların kendi işlemlerini denetleme ve düzenleme için göz önünde bulundurması gereken işlemleri muhasebe sağlar. İşletmelerde yöneticiye işlerin

iyi veya kötü gittiğini belirten temel bilgiyi muhasebe verir. Muhasebede biçim ve madde arasındaki bu geleneksel akış, bir taraftaki geçici durumlar, olaylar ve faaliyetlerle diğer taraftaki kalıcı veriler, belgeler ve semboller arasındaki akıma dönüşür. İkinci grupta yer alanların anlam kazanması iki grup arasındaki karşılıklı bilginin oluşturulmasıyla ortaya çıkar. Sözsüz bilgiyi dille ifade etmek zordur. Açık bilgiyle sözsüz bilgi arasındaki temel fark, bunun başkalarıyla paylaşılabilmesidir. Sözsüz bilgi; olayların akışıyla sürekli olarak etkileşim halinde bulunarak elde edilir.

Öte yandan; örtülü bilgi, açık bilginin zıddıdır ve ifade edilmesi zor, biçimselleştirilemeyen veya paylaşılabilen bilgi anlamı taşımasına bağlı olarak, örtülü bilginin en önemli özelliklerinden biri yazıya, kelimelere, şekillere veya herhangi bir görsel biçime aktarılmasının zorluğudur. Zira örtülü bilgi oldukça kişisel, biçimsel hale getirilmesi zor, iletişimi ve paylaşımı oldukça güç olan bilgi türüdür. Sübjektif (öznel) anlayışlar, duygular, önseziler, duygular, değerler, inançlar ve idealler örtülü bilgiyi oluşturan unsurlardandır.²⁷

Muhasebe bilgisi, sonradan muhasebe terimleriyle ifade edilen olayların oluşumunda sürekli olarak yer alan (taraf olan) kişiler ve kurumlar açısından zaman zaman anlamsız ya da gereksiz olabileceği gibi, ifadelerde hiç bozulma olmasa dahi, onlar için bilgi değeri taşımayabilir. Muhasebe bilgisinin bu durumu onları şaşırtmamakta; aksine gerçek olayların fiziksel olarak içinde olmak, bağlamla içli dışlı olmalarını sağlamaktadır.

Malumat, bir bilgi sistemi içinde, verilerin o sistemden kaynaklanan anlamını da içeren veri olarak düşünülebilir (**malumat=information, bilgi=knowledge, veri=data**). Gerçek olayları şahsen tecrübe etmek hem veriyi hem de bağ-

²⁵ Ümmühan Aslan - Yıldız Özerhan; "Big Data, Muhasebe ve Muhasebe Mesleği". Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi Aralık 2017. 19(4). 870-871.

²⁶ Helmut Siller; "Digitalisierung im Rechnungswesen". (<https://www.rechnungswesen-portal.de/Fachinfo/Grundlagen/Digitalisierung-im-Rechnungswesen.html>). 10.09.2018.

²⁷ Halil Zaim-İrfan Kurt-Gökhan Seçgin; "Örtülü Bilginin Performansa Etkisi: Uluslararası Bir Banka Uygulaması" İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl: 11. Sayı: 21. Bahar 2012 / 1 S:428.

lamını oluşturur. Kişisel tecrübeyi paylaşanların tecrübenin paylaşılmasında iletişime ihtiyacı yoktur; paylaşmayanlar, paylaşmış bağlamdan mahrum kalırlar. İlk defa karşılaşan insanların iletişime geçebilmeleri için dilsel açıdan tutarlı bir şekilde iletişim kurabildiklerine inanmaları gerekir. Aynı dilde konuştuklarına inanırlarsa daha kolay olur. Donald Davidson bunu iyilik prensibi olarak tanımlamaktadır(**principle of charity**).²⁸

1.2.4- Güven ve Muhasebe

Muhasebeyle iletişim kişisel (sübjektif ya da somut) değil soyuttur. Diğerlerinin toplum içinde kazandığı güvenilirlik beklentisine bağlı olarak, muhasebe taraflar arasındaki güveni güçlendirebileceği gibi yıkabilir de. Kültürün işlevsel bir rolü de, toplumun hangi bireyden ne bekleyeceğinin belirlenmesidir. Bu açıdan çeşitli toplumları çok güvenilir, orta güvenilir ve az güvenilir olmak üzere bölümlere ayırarak her biri için muhasebenin rolü incelenebilir.(7)Farklı toplumlarda muhasebeyle kazanılan güven arasında tarihsel bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Güven çok olduğunda muhasebe gereksiz, hatta işlevsizdir. Birine şartsız olarak güveniyorsanız borç verirken ya da kefalet veya teminat adı altında herhangi bir güvence istenmez. Faaliyetler(veya fiiller) kelimelerden daha iyi konuşur. Ne kadar az konuşulursa o kadar iyidir.

Muhasebe açısından ise; mesleğin temelini oluşturan doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık prensipleri her muhasebecide öncelikli olarak bulunması gereken özellikler olup; bu özelliklere sahip olmayan muhasebeci, mesleğini gereği gibi yerine getiremeyecektir.²⁹ Mu-

hasebe mesleği açısından meslek etiği, meslek mensubunun bağımsızlığını, kendi kendini kontrol edebilmesini, doğruluğunu ve dürüstlüğünü

başka bir ifadeyle, muhasebede meslek etiği müşterilere, halka ve diğer ilgililere yüksek standartlara bağlanmış ahlaki davranışlarla hizmet edilmesini ifade etmektedir. Söz konusu bu hizmette ise meslek mensupları yeterli sorumluluğa ulaşmış, güvenilirliğini sağlamış, kendini denetleyebilen, doğru, dürüst ve tarafsız olma vasıflarına sahip kişiler olmak zorundadırlar. Öte yandan, toplumun meslek mensuplarından bir takım beklentileri vardır ve dolayısıyla muhasebe mesleğini yürütmekle görevli olanların, topluma karşı bir takım sorumlulukları bulunmaktadır. Muhasebe mesleğini icra edenlere güven duyulması için, iki temel nitelik aranmaktadır. Bunlardan birincisi, konunun teknik yönü olan mesleki bilgi birikimine sahip olma, ikincisi ise, etik boyutu olan sorumluluk bilincine sahip olmadır.³⁰

Muhasebe güvenin az olduğu toplumlarda da çok kullanılmaz. Çok az bir güven söz konusu olduğunda kelimeler güçsüz kalır. İletişime inanılmazsa dille kurulan iletişimde hiçbir şey buna değmez. Faaliyet sadece **Hobbesian** dünyada,³¹ önemlidir. İnsanların birbirine güvenmeye çalıştığı ortamların olduğu toplumlarda zaman zaman yanlış yönlendirmeler olsa da, dilsel iletişim her zaman yararlıdır. Bir şey için söz vermek, söz verilen o şey için, vekil olmak demektir ve toplum olarak da kabul edilir. Muhasebede konuşma, fiili-gerçek sayılır ve güveni güçlendirir. Hiçbir haber, kötü haber olarak kabul edilmez, hatta kötü haber hiç haber olmamasına göre, çok daha iyi karşılanır.

²⁸ Donald Davidson'un zihin ve dil hakkındaki teorileri modern analitik felsefeyi şekillendirmede inanılmaz derecede etkili olmuştur. (https://philosophynow.org/issues/32/Donald_Davidson). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.

²⁹ (www.gencbilim.com). Erişim tarihi: 15 Aralık 2018

³⁰ Ahmet Bayraktar; "Türkiye'de Muhasebe Hileleri Tarihi". Yüksek Lisans Tezi. Edirne-Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Haziran, 2007. S.7

³¹ İnsanların doğuştan bencil olduğunu sadece kendilerini düşündüklerini, hayatta kalmak için birbirlerine karşı sürekli mücadele ederek yok ettiklerini ve bu nedenle mutlaka merkezi bir otoriteye gereksinim olduğu felsefesinin hakim olduğu görüşünü esas alan yaklaşım olup, kurucusu Thomas Hobbes'dir.

Günümüzde birçok işletme bilgisayar teknolojisinden yararlanarak muhasebe işlemlerini bilgisayarlar aracılığı ile yaparak, muhasebenin kayıt, raporlama ve analiz fonksiyonları en kısa sürede gerçekleştirmekte ve karar alma ve kontrol fonksiyonlarının yerine getirilmesinde bir araç olarak kullanmaktadır.³²

Muhasebenin bu işlevini gerçekleştirebilmesi için yasal-kanuni dil olarak kabul edilmesi gerekir. Toplumdaki güveni güçlendirmesi için, ticareti ölçen, hesaplayan, ifade eden ve nakleden toplumsal olarak kabul gören metinler sağlaması gerekir. Bu ise; düzenli ve sürekli bir BİT sistemi ile gerçekleştirilebileceği gibi aynı zamanda bu sistemle bir emniyet ve garanti ortamı yaratabilir. Çünkü; firmanın tüm muhasebe döngüsünü kapsayan finansal bilgi dağıtımının kapsamı BİT kullanılarak raporlamaya kadar tüm finansal işlemleri entegre eden elverişli bir ortam muhasebe yazılımı programlarıyla oluşturacaktır.

Örneğin Almanya’da, girişimcinin kendi menfaatinin yanı sıra yasal düzenlemelerde, hükme bağlanan düzenli bir defter tutma sistemi devletin çıkarları için son derece önemlidir. Kayıtları tutma yükümlülük dereceleri değişmekte olup; ticaret siciline kayıtlı şirketler için, hukuki formları ne olursa olsun, Alman Ticaret Kanunu’nun muhasebe düzenlemeleri geçerlidir. Bu arada, ticaret siciline giren bir şirketin tüm kişi, girişimci veya temsilcileri sıradan veya tam zamanlı tüccarlar olarak atanır ve değerlendirilir. Kayıt tutma zorunluluğu, ticari hukuka göre; muhasebe yükümlülüğü;

“Her tüccar, defter tutmaya ve ticari işlemlerini ve varlıklarının durumunu uygun muhasebe ilkelerine göre açıkça belirtmekle yükümlüdür.”

“Muhasebe, makul bir süre içinde, üçüncü şahıslara uzmanlık verecek, şirketin işlemlerine ve durumuna genel bir bakış sunacak” biçiminde olmalıdır. **“İşlemlerin oluşumu ve çözümünde takip edilmelidir.”(§238 HGB)** biçiminde hükme bağlanmıştır.³³ Öte yandan, Alman Vergi kanununda hükümler etkili bir şekilde küçük bir tehditle desteklenmektedir: **“Muhasebe gereklilikleri yerine getirmiyorsa ve belgeler eksikse § 162’ye göre vergi dairesince vergilendirilebilir (ve/veya) vergi tutarı tahmin edilebilir.”**

1.3- Muhasebenin Fonksiyonları

Muhasebenin işlevlerini yerine getirebilmesi için belirli görevleri bulunmaktadır. Bu görevlere **muhasebenin fonksiyonları** denir. Muhasebenin fonksiyonlarını kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama olarak dört ana grupta toplayabiliriz.³⁴

1.3.1- Kaydetme Fonksiyonu

Mali işlemleri belgelere dayanarak muhasebe sistemine göre muhasebe defterlerine kayıt yapılması aşamasıdır. Muhasebenin en önemli ve ilk fonksiyonudur. Muhasebe de kayıtlar doğru ve düzgün tutulmadan diğer fonksiyonların da bir anlamı kalmaz. Yapılan her işlem muhasebe sistemi içinde ilk olarak kayıt yapılmak zorundadır. Bu kayıtlarda belgelere dayandırılarak yapılır. Muhasebe sisteminde;

- tek taraflı kayıt ve
- çift taraflı kayıt

olmak üzere iki tür kayıt yöntemi vardır. Ancak günümüzde muhasebe kayıt tutma fonksiyonundan finansal raporlama fonksiyonuna hızla geçiş yaparken, muhasebe mesleği de son yıllar-

³² “Bilgisayarlı muhasebenin işletmelere sağladığı faydalar nelerdir?”28 Eylül 2012 (<https://www.Forumalevv.org/sorular-ve-cevaplar/512863-bilgisayarli-muhasebenin-isletmelere-sagladigi-faydalar-nelerdir.html>). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.

³³ Daha ayrıntılı bilgi için www.handelsgesetzbuch.de sitesine bakılabilir. Erişim tarihi: 09 Şubat 2019.

³⁴ (<http://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html>). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.

da kabuk değiştirmekte, farklı uzmanlık alanlarına yönelmektedir.³⁵

1.3.2- Sınıflandırma Fonksiyonu

Kaydedilen bilgiler belirli zaman aralıklarında derlenip niteliklerine göre, gruplara ayrılır. Böylece farklı nitelikteki ve gruplardaki işlemler birbirleri ile karıştırmadan farklı sınıflarda incelenebilir. Sınıflandırma işlemleri muhasebe sistemi dahilinde yevmiye defterlerinden büyük defterlere -defteri kebir (oradan da yardımcı-muavin defterlere) yapılmaktadır.

1.3.3- Özetleme Fonksiyonu

Sınıflandırılan işlemler dönem sonlarında toplanarak daha kolay sonuçlar çıkarabilmek ve yapılan kayıtların kontrolünü sağlamak için özetlenir. Dönem sonlarında işletmeler yüzlerce belki binlerce işlem yapmış olurlar. Bu işlemleri teker teker incelemek çok uzun zaman alacağından, aynı nitelikteki işlemleri özetleyerek görmek, kişilere daha fazla yarar sağlamaktadır. Muhasebe sisteminde özetleme fonksiyonu muhasebe tablolarından **mizan** kullanılarak yapılır.

1.3.4- Raporlama Fonksiyonu

En son olarak raporlama fonksiyonunda kaydedilen, sınıflandırılan ve özetlenen işlemler mali tablolar aracılığı ile sonuç aşamasına gelir. Bu sonuç aşaması da raporlamadır. Raporlama muhasebe sisteminin en son aşaması ve yorum yapma aşamasıdır. Muhasebenin en önemli fonksiyonlarından. Raporlarda işletmelerin her türlü sonuçları ortaya çıkarılarak işletme hakkında bilgiler ve yorumlar yapılmaktadır. İşletme bu raporlar sayesinde geleceğine karar vermekte ve

yeni kararlar almaktadır. Raporlama aşamasında muhasebe tabloları kullanılır ve bu tabloların en önemlileri **bilanço ve gelir tablosudur**.

Öte yandan; son küresel finansal krizde yaşanan çalkantılı olaylar güvenilir ve dolayısıyla yüksek kaliteli finansal raporlamaya olan ihtiyacı artırmış ve bunları sağlamak üzere kaliteli denetimin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bu düzenlemeler esas olarak denetim ve muhasebe standartları alanlarına odaklanmaktadır. Yeni standart düzenleyici kuruluşlar ile gözetim ve denetim mekanizmalarının oluşturulmasının yanı sıra muhasebe ve denetim standartlarının kalitesinin artırılması suretiyle denetimin daha nitelikli olarak yapılması ve genellikle sıkı şekilde kontrol altında tutulması amaçlanmıştır.³⁶

Bunun yanı sıra muhasebe bu fonksiyonlarını yerine getirirken aşağıda verilen temel ilkelere uymak zorundadır.³⁷

- **Sosyal Sorumluluk Kavramı**
- **Kişilik Kavramı**
- **İşletmenin Sürekliliği Kavramı**
- **Dönemsellik Kavramı**
- **Para İle Ölçme Kavramı**
- **Maliyet Esası Kavramı**
- **Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı**
- **Tutarlılık Kavramı**
- **Tam Açıklama Kavramı**
- **İhtiyatlılık Kavramı**
- **Önemlilik Kavramı**
- **Özün Önceliği Kavramı**³⁸

1.4- Muhasebe Bilgi Sistemi

“Muhasebe, bir örgütün kaynaklarının oluşumu, bu kaynakların kullanılma biçimi, örgütün işlemleri sonucunda bu kaynaklarda meydana

³⁵ A.R Zafer Sayar Muharrem Karataş; Kaynak: MALİ ÇÖZÜM sayı :139, (<https://www.muhasebe-web.com/> Muhasebe-Mesleginin-Gelecegi-Farkli-Ve-Yeni-Uzmanlik-Alanlari-6007768). Erişim tarihi: 15 Şubat 2019.

³⁶ A.R Zafer Sayar Muharrem Karataş; Kaynak: MALİ ÇÖZÜM Sayı :139. (<https://www.muhasebe-web.com/> Muhasebe-Mesleginin-Gelecegi-Farkli-Ve-Yeni-Uzmanlik-Alanlari-6007768). Erişim tarihi: 15 Şubat 2019.

³⁷ (<http://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe2/muhasebe-tanimi.html> Ve <http://malisozluk.istanbulsmmmodasi.org.tr/content/default.htm?T=/Entry/Entrylist/478>). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.

³⁸ (www.oekonomik.net). Erişim tarihi: 25 Kasım 2019.

gelen artış veya azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kurumlara ileten bir bilgi sistemidir.³⁹ Muhasebe bilgi sistemi ise; kullanıcılara gerekli bilgiyi sunarken veri toplama, kayıt etme, özetleme, analiz etme ve muhasebeyle ilgili bilgi yönetim tekniklerini kullanarak birbirleriyle ilişkili her türlü bilgiyi kapsayan bir bütün olup; işletme içerisinde temel kantitatif bilgiyi sağlayan en önemli kaynaktır ve karar alma süreçlerinde kârlılık kavramını öne çıkaran bir çerçeve sağlar.

İşletmelerin başarılı olmalarına etki eden temel araçlardan biri olan muhasebe bilgi sistemi, işletme çalışanlarının karar alma görevlerini yerine getirirken gerekli bilgileri üreten veri işleme ve işleme prosedürleri koleksiyonu olarak belirli amaçlar için bilgi üretmektedir. Bu amaçlar;

- **Uzun vadeli plan ve stratejilerin oluşturulması,**
- **Mamul, alıcı ve fiyatlamayla ilgili kaynak dağılım kararları,**
- **Maliyet planlaması,**
- **Performans ölçümü,**
- **Dışsal düzenlemeler ve yasal raporlama ihtiyacının karşılanması**

olarak ifade edilmektedir.⁴⁰

1.4.1- Muhasebe Bilgi Sisteminin Kapsamı ve Özellikleri

Bir muhasebe sistemi, muhasebe bilgilerini geliştirmek ve bu bilgileri karar vericilere iletmek üzere organize edilen personel, yöntemler, araçlar ve kayıtlardan oluşur. Bu sistemin tasarım ve yetenekleri bir örgütten diğerine büyük farklılık gösterebilir. Fakat her durumda muhasebe sisteminin temel amacı **“Organizasyonun ihtiyaç duyduğu muhasebe bilgilerini mümkün olduğunca etkin bir şekilde sağlamaktır.”** Dünya

ekonomisinin gelişmesine paralel olarak artan ticarî ilişkiler, muhasebenin boyutlarını genişletmiş ve muhasebenin bilgi sağlamak durumunda olduğu kişi ve kuruluşlara gereksinim duydukları bilgileri sunmasını zorunlu hale sokmuştur. Ancak, aynı anda bu gruplara bilginin sunulması çok kolay olmamakta ve bir takım farklılıklar oluşturmaktadır. Bu farklılıkların önlenmesi için bir bilgi sistemi olan muhasebenin alt sistemlerine ihtiyaç duyulmuştur.

Bunun yanı sıra; teknolojik gelişmeler muhasebe bilgi sistemlerinde;

- Bilgi gizliliğinin/mahremiyetinin kaybı,
- Bilginin çalınması,
- Onaylanmamış bilgi kullanımı,
- Bilginin ve bilgisayarların hileli kullanımı,
- Onaysız (kasti) değiştirme ya da veri manipülasyonunun sonucu bilgi bütünlüğü kaybı,
- Onaylanmamış ya da kasti, kötü niyetli hareketlere bağlı işlem hatası

Gibi yeni güvenlik tehditleri yaratmıştır. OECD Konseyi muhasebe bilgi sistemlerindeki güvenlik tehditlerinin kasıtlı ya da kasıtsız hareketlerden kaynaklanabileceğini ve iç veya dış kaynaklardan gelebileceğini onaylamış olup; doğal felaketlerde muhasebe bilgi sistemi için güvenlik tehdidi oluşturmaktadır.⁴¹

Bu nedenle

- Bilgisayar virüsleri
- Bilgi hackerları/Yetkisiz erişimler
- Hırsızlık
- Teknik problemler
- Yetkili erişimleri kasıtlı veya kasıtsız olarak kötüye kullanma
- Bilgisayar hileleri

biçiminde karşılaşılan kasıtlı veya kasıtsız tehditler (işletme içindeki kişilerden /işletme personeli veya işletme dışındaki kişilerden gele-

³⁹ Hasan Yavuz; “Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetim Kararları Üzerinde Etkileri: Bartın İlindeki Kobi’ler Üzerinde Bir Araştırma” Bartın Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Bartın-2014, S.28.

⁴⁰ Yılmaz Uzun; Yönetim Bilgi Sistemi Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Arasındaki İlişkilerin Yönetim Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Ödevi, İstanbul 2016 S.17-18.

⁴¹ Berna Demir; “Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı.48, s.149, Ekim-2010.

bilir.)⁴² gerek muhasebe bilgi sisteminin gerekse muhasebe bilgi alt sistemlerinin oluşturulmasında özellikle dikkate alınmalıdır.

Muhasebenin bu alt sistemleri temel olarak üçe ayrılmaktadır. Bunlar finansal (genel) muhasebe, yönetim muhasebesi ve maliyet muhasebesidir. Finansal muhasebe, sanayi devrimine kadar tek başına uygulanmış olup, muhasebe bilgi sisteminin esas olarak işletme dışına yönelik alt sistemini oluşturmaktadır. Ancak, sanayi devriminden sonra artan ekonomik ve teknolojik gelişmeler, muhasebenin çözmesi gereken bazı sorunları doğurmuştur. Bu sorunların başında maliyet, fiyat tespiti, kısa ve uzun vadeli plânlama ve bütçeleme, faaliyet kontrolü ve maliyet yönetimi konuları gelmektedir. Muhasebenin çözmesi gereken bu sorunlar, maliyet ve yönetim muhasebesinin gelişmesine neden olmuştur. Ancak son yıllarda yaşanan gelişmelere bağlı olarak bu alt sistemlerinde sayısı arttığı gibi yeni muhasebe dalları oluşmuştur. Genel Muhasebe, Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi, Muhasebe Denetimi, Muhasebe Organizasyonu ve Kontrolü, Vergi Muhasebesi, Bilgisayarlı Muhasebe disiplinlerine ek olarak; Fon Muhasebesi, Adli Muhasebe, Ve Dijital Muhasebe-Muhasebe 4.0 uygulama bulmuştur.⁴³

Diğer taraftan muhasebe bilgi sistemi, işletmenin varlıkları ve bu varlıkların kaynakları olan sermaye ve borçlar üzerinde değişme yaratan mali nitelikli işlemlere ait verileri toplayan, toplanan verileri işleyerek bilgiye dönüştüren ve ortaya çıkan bilgileri raporlayan bir bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi sistemi, yönetim bilgi sisteminin uzmanlık gerektiren temel bir alt sistemidir. Bu çerçevede muhasebe bilgi sisteminde bilgi kulla-

nıcılarının gereksinim duyduğu bilgileri üretmek amacıyla şu işlemler yapılır:⁴⁴

- **Mali nitelikli işlemler ve bunlarla ilgili diğer verileri toplamak ve bunları muhasebe bilgi sistemine girdi olarak dahil etmek,**
- **Verileri işlemek,**
- **Bilgi kullanıcılarının gereksinimi çerçevesinde belirlenmiş rapor ve bilgileri oluşturmak,**
- **Biriktirilmiş veri veya bilgileri sorgulamak (kullanmak) suretiyle gereksinimlere göre çeşitli raporlar, tablolar hazırlamak,**
- **Bilgileri doğru ve güvenilir olarak üretmek amacıyla verilerin toplanmasından raporların hazırlanmasına kadar olan süreçlerin bütünü kontrol etmek.**

Muhasebe bilgi sisteminin, bu işlemler dizisi itibarı ile, işletme yönetiminin ve işletmeyle ilgili kişi ve kurumların gereksinim duydukları bilgileri sağlamak için; Girdi-İşleme-Çıktı akışına uygun olarak; verileri toplayan, işleyerek raporlayan bir bilgi sistemi olarak, sadece tarihi bilgilerden oluştuğunu düşünmek hatalı bir yaklaşımdır. Çünkü, muhasebe bilgi sistemi genel olarak ;

- **Yönetimin varlıklar üzerindeki yönetim sorumluluğunu yerine getirmek,**
- **İşletme faaliyetlerinin kontrolünü olurlu kılmak,**
- **Geleceğe ilişkin işletme faaliyetlerini plânlamak,**

için yönetime gerekli bilgileri sağlamaya yönelik bir sistemdir.⁴⁵ Muhasebe bilgi sistemi sayesinde işletmeler, gelecekle ilgili stratejik kararlar alabilmekte ve ileride meydana gelebilecek riskleri bu bilgilerden yola çıkarak kontrol

⁴² Berna Demir; "Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı.48, s.149, Ekim-2010.

⁴³ (<https://www.investopedia.com/University/Accounting/Accounting2.Asp#ixzz5yvtvslq>). Erişim tarihi: 25 Aralık 2018.

⁴⁴ Yılmaz Uzun; Yönetim Bilgi Sistemi Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Arasındaki İlişkilerin Yönetim Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Ödevi, İstanbul 2016. S.21.

⁴⁵ Yılmaz Uzun; Yönetim Bilgi Sistemi Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Arasındaki İlişkilerin Yönetim Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Ödevi, İstanbul 2016. S.22.

altında tutabilmektedir. Ayrıca muhasebe bilgi sisteminin dışa dönük olma özelliğinden dolayı da işletme dışındaki kişilerde muhasebe bilgilerinden yararlanabilmektedir.

Bir diğer ifade ile; "İşletmelerin iç ve dış çevresiyle olan her türlü etkileşimleri, çeşitli bilgi sistemleriyle yönetime ulaşmakta ve yönetim bu bilgilerle sistemi kontrol altında tutabilmekte ve bilgi sistemleri aracılığı ile; işletmelerin çevresi, girdileri, süreçleri ve çıktılarıyla yönetimi arasında her türlü iletişimi sağlayabilmektedir. İşletme bilgi sistemi, işletmenin faaliyetlerine ilişkin bilgi üreten alt sistemlerden oluşan bir sistemler bütünü olarak; üretim bilgi sistemi,

pazarlama bilgi sistemi, personel bilgi sistemi, muhasebe bilgi sistemi ve finansal bilgi sistemlerinden oluşmaktadır. Bu sistemler bir birinden bağımsız olmayıp birbirleri ile ilişki/iletişim içerisindeyler. Muhasebe bilgi sistemi ise; işletme bilgi sisteminin bir alt sistemi olup, sistemler arasında ilişkinin sağlanması noktasında diğer bilgi sistemlerinin her biri ile ayrı ayrı ve çok yönlü bir ilişki içerisindeydir.⁴⁶

Bir sistem olarak muhasebe bilgi sistemi; belirli ilkelere sahiptir ve bu ilkelere göre oluşturulmaktadır. Bu ilkeler şunlardır:⁴⁷

- **Uygun Maliyet İlkesi:** Bu ilke, muhasebe bilgi sisteminin kurulması ve işletilmesinde fayda-maliyet analizine dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.
- **Raporlama İlkesi:** Bu ilke, muhasebe bilgi sisteminin düzenli olarak ve gerçeği yansıtır şekilde mali tabloların ve diğer raporların hazırlanması gerektiğini ifade etmektedir.
- **İnsan Etkeni İlkesi:** Muhasebe bilgi sistemini işletecek personelin yeterli sayıda ve

mesleki yeterliliğe sahip olması gerektiğini ifade etmektedir.

- **Örgüt Yapısı İlkesi:** Muhasebe bilgi sisteminde, kusursuz bir personel yönetiminin olması, yetki ve sorumlulukların uygun bir şekilde dağıtılması, görev tanımlarının yapılmış olmasını ifade etmektedir.
- **Açık ve Anlaşılabilir Olma İlkesi:** Muhasebe bilgi sisteminin rahatlıkla anlaşılabilir ve açık olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu ilke gereğince bir sistemin etkin olması, karmaşık olmasını gerektirmemelidir.
- **Veri Biriktirme ve İşleme İlkesi:** "Girdi-İşlem-Çıktı" olarak ta tanımlanan bu ilke, muhasebe bilgi sistemi içerisinde gelen verilerin düzenli bir şekilde kaydedilmelerini, bu kayıtların işlenerek çeşitli bilgiler üretilmesini ve bu bilgilerin belgeler yardımı ile saklanmasını ifade eder.

1.4.2- Muhasebe Bilgi Sisteminin Aşamaları ve Bilginin Nitelikleri

İşletmelerde muhasebeye konu olan verilerin süreçlerde işlenerek çıktı (muhasebe bilgisi) şeklini alması bazı aşamalardan geçmesine bağlı olmaktadır. Bu sistem;

1. **Aşama:** Muhasebe işlemleri ile ilgili verilerin toplanması
2. **Aşama:** Her bir işlemle ilgili analizin yapılması (Varlıklar= Borçlar+Öz kaynaklar)
3. **Aşama:** Her bir işlemin yevmiye defterine ve büyük deftere kayıt edilmesi.
4. **Aşama:** Geçici mizanın hazırlanması
5. **Aşama:** Çalışma tablolarının hazırlanması
6. **Aşama:** Sayım ve değerlendirme yapılması
7. **Aşama:** Envanter kayıtlarının yapılması

⁴⁶ Engin Dinç-Hasan Abdioğlu; İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemleri: İMkb-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma, Balıkesir Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 21, Haziran 2009 S:162-163

⁴⁷ Yılmaz Uzun; Yönetim Bilgi Sistemi Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Arasındaki İlişkilerin Yönetim Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Ödevi, İstanbul 2016. S.24.

⁴⁸ Yılmaz Uzun; Yönetim Bilgi Sistemi Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Arasındaki İlişkilerin Yönetim Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Ödevi, İstanbul 2016. S.23.

8.Aşama: Kesin mizanın ve bilançonun hazırlanması

9.Aşama: Kapanış kayıtlarının yapılması aşamalarından oluşmaktadır.⁴⁸ Öte yandan, muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilgilerin kullanılabilirliği için belirli özellikleri olmalıdır.⁴⁹ Bu özellikler; Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK) tarafından açıklanan “Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri” (TMS, Kavramsal Çerçeve, 2005) aşağıda gibi sayılmıştır.

- **Anlaşılabilirlik**
- **İhtiyaca uygunluk (ilgililik)**
- **Güvenilirlik**
- **Karşılaştırılabilirlik**
- **İhtiyaca Uygunluğun Bileşenleri**
- Önemlilik
- **Güvenilirliğin Bileşenleri**
- Doğru bir şekilde gösterim
- Özen önceliği
- Tarafsızlık
- İhtiyatlılık
- Tamlık
- **İhtiyaca Uygun ve Güvenilir Bilgiyle İlgili Sınırlamalar**
- Zamanlılık
- Maliyet-fayda dengesi

Bununla beraber aynı özellikler; Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) tarafından açıklanan “Muhasebe Bilgisinin Niteliksel Özellikleri”(FASB, SFAC No.2, 1980) olarak şöyle sayılmıştır.

- **Bilginin En Önemli Özelliği**
- Karar vermeye yardımcı olma
- **Kullanıcıya Özgü Kaliteler**
- Anlaşılabilirlik
- **Karara Özgü Öncelikli Kaliteler**
- Uygunluk
- Güvenilirlik
- **Uygunluğun bileşenleri**
- Kestirim değeri
- Geri dönüş değeri

- Zamanlılık

• **Güvenilirliğin Bileşenleri**

- Doğrulanabilirlik
- Temsilde sadakat
- Tarafsızlık

• **İkincil ve Etkileşimli Kaliteler**

- Karşılaştırılabilirlik
- Tutarlılık

• **Doğrulama İçin Asgari Değer**

- Önemlilik
- **Yaygın Kısıtlama**
- Fayda>maliyet.

Etkin, üretken ve kaliteli bir muhasebe sisteminin kurulması ile yazılı iletişim kolaylaşmakta ve işletmenin çıkar grupları için yazılı dökümanlar/raporlar zamanında ve yeterli düzeyde sunulabilmektedir.

1.4.3- Muhasebe Sisteminin Türleri

Muhasebe sisteminin türleri çeşitli olmakla birlikte; bir organizasyonun boyutu, işin yapısı, ve kapsamı, bilgisayarlaşma ve yönetim tarzı sistem seçimini belirleyen en önemli faktörler olup; bu faktörler ışığında muhasebe sistemlerini üç grupta toplayabiliriz.

- **Manuel Sistem** :Bu sistem, muhasebede hiçbir şekilde bilgisayarın kullanılmadığı(- bulunmadığı) sistem anlamına gelir ve süreçte muhasebe iş ve işlemleri düzenlenen raporlar el ile/manuel olarak gerçekleştirilir. Daha çok bilgisayar bilgisi olmayan personele haiz olan ancak onlara büyük bir iş yükü oluşturan muhasebe süreçleri bulunan küçük işletmelerin tercih ettiği sistemdir. Bu sistem, bilgisayar ve yazılım programları edinmenin büyük yükünden-maliyetlerinden tasarruf etmeye yardımcı olur.
- **Eski Sistem** :Bu sistemin eski moda bilgisayarlı bir sistem olduğu söylenebilir. Öncelikle bilgi teknolojisi sofistike hale gelerek dünyayı sarsması sonucu işlet-

⁴⁹ Berna Demir, “Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı.48, s.144, Ekim-2010.

melerin Bir amacı var geçmiş bilgilerini saklama gereksinimini gidermek ve böylece bir yedekleme sistemi olarak hizmet etmemdir. Fakat bu sistem yüzünden manuel sistem, bu sistemin donanım ve yazılım parçaları haline geldiğinden bakım maliyeti yüksektir.

- **Bilgisayarlı Sistem-Entegre Sistemler (Integrated Systems):**

'Entegre bir muhasebe sistemi, işlemlerin kaydedilmesi ve finansal bilgilerin kullanılması konusundaki prosedürleri standart hale getiren bir yazılım uygulamasıdır. Satış noktası, mağazalar, arka ofis ve ön ofis gibi işletmenizin farklı fonksiyonel alanlarının raporlama faaliyetlerini birbirine bağlar. Bu, yönetim muhasebesi ve finansal raporlama fonksiyonlarının bilgi giriş ve çıkışını kolaylaştırır. Entegre bir finansal sistemin benimsenmesi, finansal bilgi işleminin hızını, doğruluğunu ve verimliliğini artırır.⁵⁰ Bu sistemde tüm muhasebe süreçleri için bilgisayarlar ve yazılım programları kullanılarak çalışanların sayısını ve yükünü azaltmak ana amaçtır. Ancak Sistemi verimli kullanmak için; çalışanların/ insanların eğitilmesi gerekmektedir bu nedenle de muhasebe personelinin teknik olarak (bilgisayarların doğru ve hızlı kullanılması için, eğitimde BT uzmanlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu sistem, teknik alt yapı yatırımlarının yapılmasını zorunlu kılmakta ve büyük maliyetlere neden olmaktadır. Bu nedenle sermaye yapıları güçlü olan büyük organizasyonlarda-işletmelerde Bilgisayarlı Sistem, daha çok yaygın olup; etkin bir muhasebe sistemi olmaksızın kendisinden beklenen yararları verememektedir.

Etkin ve üretken bir muhasebe sistemi oluşturulurken özellikli göz önüne alınması gereken bazı unsurlar olup, bu unsurlar şunlardır:

- **İnsanlar** - Bunlara sistem kullanıcısı denir.

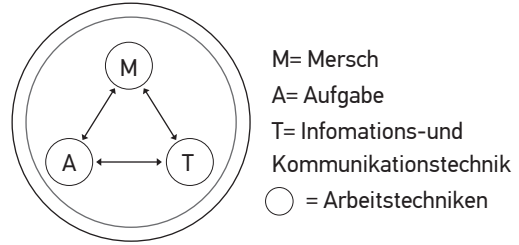
- **Prosedür ve Talimatlar** - Bunlar veri alımı ve işlenmesi için yöntemlerdir.
- **Veri** - Bu, kuruluşun işletme uygulamaları ile ilgili bilgilerdir.
- **Yazılım ve Donanım** - Veriyi işlemek için kullanılan bilgisayar programlarıdır.
- **Bilgi Teknolojisi Altyapısı** - Sistemleri çalıştırmak için kullanılan donanımlardır.
- **İç Kontroller** - Hassas verilerin korunması için güvenlik tedbirleri.

Ayrıca,

- İş ve işlemlerin belirlenmesi,
- işletmenin amaçlarını gerçekleştirecek bir belge ve kayıt düzeni,
- Bilgisayar donanımlı personel çalıştırılması gibi hususlarda gözden irak tutulmamalıdır.

Çünkü; bir **bilgi sistemi** (IS)(aynı zamanda bilgi ve iletişim sistemi-BİT Sistemi),(gereve yönelik bilgi talebini kapsayan,bir diğer ifade ile veri veya bilgi üreten, tedarik eden, işleyen depolayan, dağıtan ve insan-görev-teknolojiden oluşan sosyo-teknik bir sistemdir. Bu durum aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.⁵¹

Şekil 1: Bilgi Sisteminin Unsurları

M=Mensch=İnsan, örneğin bir şirkette,görev taşıyıcısı-yüklenicisi, olarak sistemle farklı görevleri yapmak isteyen kullanıcıdır.Bir bilgi sisteminin geliştiricileri ve planlayıcıları da insanla aynı alt yapı altında olup,bunlar sistemle karşılıklı bir ilişki içinde olmasına bağlı olarak sistem insana ve onun ihtiyaçlarına göre uyarlanmalıdır.

⁵⁰ (<https://smallbusiness.chron.com/integrated-accounting-system-74430.htm>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.

⁵¹ (www.wikipedia.org/). Erişim tarihi: 25 Aralık 2018.

A=Aufgabe=Görev, sistemle çözülmesi gereken sorun, çoğunlukla operasyonel amaçların yanı sıra bilgi sistemlerinin geliştirilmesinde sistem geliştirme görevlerinden veya aynı zamanda özel sorunlarından oluşur. Görev, bilgi sisteminin geliştirilmesindeki amacı veya işlevsel ihtiyacı tanımlar. Bilginin üretilmesi ve yayılmasıyla, çözülmesi gereken görevin ortaya çıkardığı bilgi ihtiyaçları için yeterli olan bilgi talebi karşılanacaktır. Bu, "verimlilik, karlılık veya kalite" gibi ekonomik parametrelere göre mümkün olduğu kadar etkili yapılmalıdır .

T=Informations-und Kommunikationstechnik=Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Amacı, çeşitli verilerin tespiti, işlenmesi, dağıtım ve depolanması işlemlerini gerçekleştirmek olan sistemin yazılımı ve donanımından oluşur. Bunlar bir yandan görevlerini yerine getirirken diğer yandan bir sistemin gelişimi için de kullanılmaktadır.

O=Arbeitstechniken=İş Teknolojileri

Öte yandan günümüzde Bilgisayar Teknolojisi, bir elektronik cihaz olarak; bilginin işlenmesi, depolanması, dağıtımını saklanması, korunması ve kullanılması işlemlerini bir dizi talimatla uyum içinde yerine getiren **çok yetenekli** hesapsal bir tasarımdır. Çünkü bilgisayarların oluşturulması ve programlanması ile, onunla birlikte yaşamak bilgiyi en iyi biçimde yani doğru, hızlı, hassas ve verimli kullanmak olası olup; bunun için;

- **İletişim Teknolojisi** (Bilginin işlenmesi, aktarımı ile ilgili kuram, teknoloji, planlama ve donanımı içeren uygulamalar bütünüdür.)
- **Telekomünikasyon Teknolojisi** (Uzak iletişim=Duyum, yazı, resim, simge ya da her çeşit bilginin tel, radyo, optik ile başka elektromanyetik dizgelerle iletilmesi, bun-

ların yayımı ya da alınmasıdır.)

- **Bilgisayar İletişim Teknolojisi** (Bilgi ve teknolojinin birlikte kullanılmasıyla üretilen ve elde edilen sonuçlara, bilişim denir. Mekanik hesaplamalar ve bilgi işlevini inceleme ve bu inceleme sonunda, bilgiyi elektronik ortama, makineler aracılığı ile düzenli bir biçimde işleme bilimine de denir. Bilişim ve iletişim teknolojilerinin bir parçasını oluşturur.)

Bilişim Unsurları - Bilgi Teknolojisi olarak ifade edilmektedir.⁵²

2- YÖNETSEL AÇIDAN BİT KULLANIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İşletmeler bir organizasyon olarak, belirli talimatlar, prosedürler, politikalar ile planlama faaliyetleriyle örgütlenir ve yönetilir. Ancak en önemli kararların belirsizlik, belirlilik ve risk altında alınacağı, operasyonel, taktiksel ve stratejik, düzeylerde olacağı zamanında ve doğru alınmayan kararların işletmeleri amaçlarından saptırarak varlıklarını ortadan kaldırayabileceği yöneticilerin üzerinde durması gereken en hassas konudur. Bu nedenle; yönetimin veri ve bilgileri zamanında işleyerek, kullanılabilir hale getirebilen, saklayabilen ve koruyabilen sistem olarak BİT.'den faydalanması artık gereklilikten öte zorunluluk olmuştur. Böylece yönetim, organizasyon ve performans arasında oluşan ilişkiler olumlu hale getirilerek yükseltilebilecektir.

Performans Yönetimi, geleceğe yönelik bir planlama ve şirketin amaç ve stratejisine yönelik süreçlerin kontrolü ile ilgili olup; genel anlamda ilgili işlemlerin yanı sıra performans ve sonuçlarını da içerir. İleriye dönük, hedefe yönelik ve strateji odaklı planlama ve performans yönetimi, bilanço ve muhasebe ile ilgili temel rakamların

⁵²Taiwo, JN-AgwuM.Edwin."EffectofICTonAccountingInformationSystemandOrganizationalPerformance",Article in European law review 8(6):01-01,-S.5-,November 2016 with2,468 Reads DOI:10.21859/eulawrev08061. (https://www.researchgate.net/publication/313784425EffectofICTonAccountingInformationSystemandOrganizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

geçmişe yönelik analizinden çok daha kapsamlıdır ve ek ölçümler sağlayan BT sistemlerinin kurulmasını durdurmadığı gibi Finansal olmayan ve hatta nitel yönlerle ilgili veriler de sağlar. Özellikle performans değerlemesi açısından, bilgisayar destekli performans ölçümleri performans yönetiminin ve sürekli arkadaşlıklarının temelidir. Çünkü; **“Ölçemediğiniz performans yönetmediğiniz performanstır!”** ve **“Sonuçlar sayılabilir ancak insanlar önemlidir.”** işletmenin/kurumun gerçek durumunun hem niteliksel hem de niceliksel boyutlar açısından analizi, performans ölçüm sonuçlarına dayanmaktadır. Bu nedenlerle; performans ölçümü, şirketin ve çalışanlarının performanslarını ve mevcut hazır olma durumlarını dikkate almalı, karar vericilere gelecekteki gelişim senaryoları hakkında sağlam ifadeler sunabilmelidir.⁵³

2.1- Bit ve İşletme Organizasyonu, Performans Arasındaki İlişkiler

Bir işletme yönetimi bir organizasyon/örgüt olarak belirli bir amaca sahip, planlama örgütlenme, yürütme, koordinasyon ve kontrol işlevlerine sahip organize bir gruptur. Bir diğer ifadeyle; işletme, toplumsal/kolektif hedeflere olan yani değer yaratan, bir organizasyon olarak bir ihtiyacı üreteceği mamul ve hizmetler ile karşılayacak veya takip etmeyi sağlayacak şekilde yapılandırılarak yönetilen bir insan topluluğudur. Bu tanımlardan anlaşılacağı gibi, organizasyonun belirlediği hedefleri birlikte gerçekleştirmek amacıyla, benzer hedef ve çıkarılara sahip insanları da kapsadığı ve böylece etkinlik ve üretkenliği yükseltmek verimlilik performansı artırmak için işletme faaliyetlerinin en önemli koordinasyonudur. Bu yönden değerlendirildiğinde, iki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişilerin koordinasyonunun, örgütlenme/

organizasyon, liderlik, planlama, işbölümünü ve uzmanlaşmayı içerdiği görülecektir.

Öte yandan performans; gerçekleştirme eylemi; başarıyla bir şeyler yapmak; bilgiyi sadece sahip olmaktan farklı olarak kullanmak **“Belediye başkanı olarak performansını eleştirdiler.” “Tecrübe genellikle performansı arttırır.”** ve bir bilgisayar sistemi tarafından kullanılan zamana ve kaynaklara göre yapılan faydalı çalışma miktarı. **“Daha İyi Performans, daha kısa sürede başarılan ve / veya daha az kaynak kullanan daha fazla çalışma anlamına gelir.”**⁵⁴ anlamında organizasyon için vaz geçilemez bir değerlendirme aracıdır.

2.1.1- Organizasyon ve Performans Arasındaki İlişkiler

İş hayatında performans, “belirli bir görev karşı tamlik, eksiksizlik, maliyet ve hızın bilinen standartlarının önceden belirlenerek bu standartlara uygunluğun derecesini ölçme faaliyetleridir.” Performans, eylemin veya işlemin ne kadar iyi uygulandığına ilişkin bir görev veya işlevi gerçekleştirmek amacıyla işletmenin faaliyet sonuçlarını ya da yapılan yatırımların yatırım süresince getirisini/işletmeye kazandırdıklarını karlılık, verimlilik ve rantabilitesini değerlendirir. Bu değerlendirme işletmenin tümü için örgütsel performans ve operasyonel performans biçiminde yapılmaktadır.

Kuramsal açıdan performans, organizasyonlar için, bir örgütün kaynaklarını etkin ve verimli kullanarak amaçlarına ulaşabilme yeteneği olup; anlaşılması zor ve çok boyutlu bir olgu olarak, gözleyen/izleyen kişinin bakış açısına, izlenen sürece ve kullanılan kriterlere göre farklılık gösterir. Öte yandan, bir örgüt içerisinde tüm davranışların daima tatmin edici bir performans düze-

⁵³ (<https://arbeitsgeber.monster.de/hr/personal-tipsps/personalmanagement/organisation-controlling/performance-management-69857.aspx>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

⁵⁴ (<https://www.definitions.net/definition/performance>). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.

yinde olması her örgüt için, o örgütün rekabetçi gücünün bir göstergesidir. Başka bir deyişle, bir örgüt için performans, firmanın nerede olduğunun, önceden belirlenmiş olan amaçların ne ölçüde başarıldığının ve en önemlisi, rakiplerle yapılan bir karşılaştırma içerisinde, yeteneklerin performans artışı sağlamak üzere nasıl etkin kullanılabileceğinin bir belirleyicisidir.⁵⁵

2.1.1.1- Örgütsel Performans ve Özellikleri

Örgütsel/organizasyonel performans, organizasyon ve performans tanımlarının kombinasyonundan oluşturulan ve “bir organizasyonda/işletmede işletme faaliyetlerinin koordinasyonunun etkinliği” anlamı taşıyan bir diğer ifade ile, organize bir grup insanın belirli bir görevi ne kadar iyi yerine getirebildiğiyle ilgili bir kavram olarak oldukça yaygın bir kullanım sahası olup; **“Örgütsel performans, örgütün amaçlanan hedefe yönelik nereye ulaşabildiği ya da neyi sağlayabildiğinin nicel ve nitel olarak anlatımıdır.”** biçiminde ifade edilmektedir.⁵⁶ Bir işletme (şirket/firma ya da kurum/kuruluş), belirlediği hedeflere ulaşmak amacıyla örgütlenmekte ve belirlenen hedeflere ulaşmak örgütsel performans ile değerlendirilmekte olup; bir işletmenin genel çıktısı onun girdilerinden ortaya çıkmakta ve örgütsel performansı göstermektedir. Performansın ölçümünde farklı değişkenler fiziksel ya da fiziksel olmayan ölçütler/standartlar olarak kullanılmakta ancak işletme/örgütte kendi organizasyonel yapısına en uygun olan belirlenerek organizasyonel performansı ölçülmektedir.

Bu bağlamda örgütsel performansı, çevre koşulları ve küreselleşmenin gereklerini yerine getirmenin ve örgütün stratejik amaçlarını gerçekleştirmenin ölçüsü olarak kabul edilmektedir. Örgütsel performans; etkililik, etkenlik, verimlilik, kalite, sürekli iyileştirme, yenilik, iş hayatının kalitesi ve karlılık gibi performans boyutlarının optimal birleşimi sonucunda etkisini gösterecektir.⁵⁷ Bunlar, kuruluşların girdi kaynaklarının tam olarak ençoklanmasını/maksimize edilmesini ve istenilen sonuç ve hedefleri potansiyel olarak karşılamayı belirleyen faktörlerdir.

Burada; ayrıca uygulama ve yazında zaman zaman karıştırılan organizasyonel/örgütsel ve operasyonel performans arasındaki farkı da kısaca açıklamak yararlı olacaktır. Örgütsel/organizasyonel performans, belirli bir organizasyonun faaliyetlerinden kaynaklanan tüm mali olmayan çıktıları ifade etmekte ve performansa ilişkin yönetim tarzlarının sonuçlarını da içermektedir. Operasyonel performans fırsatları ile çoğunlukla bir organizasyon tarafından üretilen ekonomik ve finansal sonuçları ölçmeye yönelik olup özellikle, karlılığa dayanmakta olup; operasyonel performans hedefleri, bir şirketin kurumsal stratejisini yerine getirmek amacıyla iyileştirmeye çalıştığı operasyonel performans alanlarıdır. Bir şirket kurumsal stratejisini belirledikten sonra, hedefleri gerçekleştirebilmek için çevreyi ölçmek ve yapılandırmak için ilgili operasyonel performans hedeflerini belirleyecektir.⁵⁸

Burada uygulama açısından, performans yönetiminin; kurumsal performans yönetimi ve çalışanların/insanların performans yönetimini

⁵⁵ Halis Demir - Tarhan Okan, “Teknoloji, Örgüt Yapısı Ve Performans Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma “Doğuş Üniversitesi Dergisi, 10 (1) 2009, S.60.

⁵⁶ Özden Akın-Hayat Ebru Erdost Çolak; “İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarıyla Örgütsel Performans Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2. Sayı: 2. S: 86. Güz 2012.

⁵⁷ Özden Akın-Hayat Ebru Erdost Çolak; “İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarıyla Örgütsel Performans Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2. Sayı: 2. ss. 87. Güz 2012.

⁵⁸ (<https://smallbusiness.chron.com/objectives-operational-performance-77937.html>). Erişim tarihi: 18 Mart 2019.

kapsadığı ve bu alt sistemlerden oluştuğu asla gözden ırak tutulmamalıdır. Çünkü;

- **Kurumsal performans yönetimi (EPM) veya stratejik performans yönetimi (SPM)** olarak da bilinen CPM, tüm kurumun performansına odaklanarak; stratejik karar vermeyi ve öğrenmeyi bildirmek için kuruluşun stratejisini tanımlamasına, yürütmesine, izlemesine ve performansı ölçme ve raporlamasına yardımcı olan bir dizi süreçten oluşan bir yönetim sürecidir. CPM'nin odağı stratejik performans iyileştirme üzerine olup; bunun için, Yönetim Panoları, Dengeli Puan Kartları, KPI'lar, Analitik Ve Stratejik Planlama, Bütçeleme Ve Kontrol, Mukayese, İş Mükemmelliği Modelleri, Altı Sigma, Kurumsal Risk Yönetimi, Proje Ve Program Yönetimi ile Performans Raporlaması gibi teknik ve yöntemlerden faydalanır.
- **Çalışan/İnsan performans yönetimi (PPM);** organizasyonun bir bütün olarak stratejik hedeflerine katkıda bulunmasını sağlamak amacıyla bir kurum içindeki insanların yönetimine odaklanır. Bu nedenle çalışanların performansını kurumsal performansın iyileştirilmesiyle bütünleştirilmelidir. PPM, kurumsal hedefleri ve öncelikleri iletmek, bireysel hedefleri kurumsal hedeflerle uyumlu hale getirmek, performans ölçütlerini ve hedeflerini kabul etmek, bireylerin performanslarını ve becerilerini geliştirmek için gerekli becerileri ve yetkinlikleri geliştirmenin yanı sıra bireylerin performanslarını ve hedeflerini belirleme süreçlerini kapsayan bir süreç olup bu süreçte; değerlendirme, ödül ve tanıma sis-

temleri, kişisel gelişim planları, performans hedefleri ve performans inceleme toplantıları gibi teknik ve yöntemleri kullanır.⁵⁹

2.1.1.2- Örgütsel Performans Boyutları ve Ölçütleri

Performans genel anlamda amaçlı ve planlanmış bir etkinlik sonucunda elde edilen bilgiyi, ürünü, hizmeti vs. nicel ya da nitel olarak belirleyen ve bir organizasyonun öncelikli görevini yerine getirmek ve kazanç elde edebilmek için gerekli olan faaliyetlerin doğasını ve kalitesini ifade eden bir değerlendirme ölçütüdür. Bir örgütün performansı ise; belirli bir zaman sonucundaki çıktısı ya da çalışma sonucudur. İşletme amaçlarının gerçekleştirilmesi için gösterilen tüm çabaların değerlendirilmesinde ise; etkenlik, verim ve girdilerden yararlanma, verimlik, kalite, yenilik, çalışma hayatının kalitesi, karlılık ve bütçeye uygunluk gibi ölçütlerden yararlanılmaktadır.⁶⁰ Bir işletme/organizasyonda, performans yönetim sürecinin unsurları şunlardır:⁶¹

- **Performansın belirlenmesi/ölçümü ve değerlendirilmesi,**
 - **Belirlenen performansın teşvik site-miyle ilişkilendirilmesi(performansa bağlı ücretlendirme)**
 - **Performans yönetim sürecinin bireysel unsurlarının firmalara göre öngörülmesi.**
- Öte yandan; bir işletmede performans,
- Bireye değil pozisyonuna göre belirlenmeli,
 - Gözlenebilir, spesifik başarı göstergelerinden oluşmalı,
 - Anlamlı, makul ve ulaşılabilir olmalı,
 - Eğitimden geçtikten sonra "tamamen tatmin edici" olarak belirlenmelidir.⁶²

⁵⁹ (<https://www.bernardmarr.com/default.asp?contentID=770>). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.

⁶⁰ Meltem Onay-Hatice Sibel Kara; "Lojistik Dış Kaynaklama Uygulamalarının Örgüt Performansı Üzerine Etkileri" Ege Akademik Bakış/Ege Academic Review 9 (2) 2009: S:598.

⁶¹ (<https://www.haufe.de/thema/performance-management/16.10.2018>). Erişim tarihi: 18 Mart 2019.

⁶² (http://hr.iu.edu/training/performance_management/define.htm). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.

Örgütsel Performans Ölçütleri ise; bir kuruluşun nasıl bir performans gösterdiğini değerlendirmek için kullanılan standartlar olup; şunlardır:⁶³

- **Etkililik:** Çıktı veya sonuçların gereksinimlerle eşleşen veya belirlenen dereceyi belirtir. Kuruluşun hedeflerine ulaşma yeteneğini anlamaya yardımcı olur.
- **Maliyet:** Bu, kaynakların küçültülmesi boryutunu ölçer. Yani, asgari maliyetle gerekli çıktılar/ürünleri üretmek ve dolayısıyla en yüksek karı ulaşmak amaçlanır. Bunun içinde üretilmesi gereken ile üretilenler arasındaki oranı ortaya çıkan maliyetler açısından gösterir.
- **Kârlılık:** Bu, bir kuruluşun fazladan gelirden daha az maliyet elde etmesinin bir ölçüsü olarak yapılan yatırımlar ve elde edilen kazanç tutarıyla ilgilidir.
- **Kalite:** Bu, çıktıların müşterinin gereksinimlerini ve beklentilerini ne kadar karşılayacağı anlamına gelmekte olup; müşteri/tüketici memnuniyetini ölçer.
- **Verimlilik:** Toplam girdiler ile toplam çıktılar arasındaki fiziksel/miktar oranıdır. İşgücü, malzeme ve diğer üretim faktörleri için ölçülebilir.

Burada ele alınan ölçütlerden farklı olarak farklı performans ölçütleri ile de değerlendirme yapılmakla birlikte kişisel görüşümüze göre, yukarıdakiler en önemlileri olarak kabul edilmiştir.

Ancak hangi ölçüt kullanılırsa kullanılsın kuruluşlar/işletmeler, performans yönetimine tu-

tar olarak; milyonlarca USD, EURO, TL vb. ile süre olarak; yüzlerce, binlerce vb. saat yatırım yaparak, tüm şirketin performansını iyileştirmeyi hedeflemektedir. Çünkü çoğu zaman eski yapılar/ anlayışlar hakim olmakla birlikte, Performans Yönetimi, insanları mükemmellik için güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, yeteneklerini işleri için en uygun şekilde kullanmaları ve şirketin çıkarlarına yönelik tanımlanmış bireysel hedeflere ulaşmaları veya bunları aşmaları için özel olarak etkinleştirilmeleri gerekir.⁶⁴

Performans yönetimi bu nedenle bir organizasyon geliştirmek ve iş hedeflerine ulaşmak için çok önemlidir. Gerçekten de, anket yoluyla yapılan bir araştırma sonuçlarına göre, ankete katılan yöneticilerin;

% 94'ü, iyi performans yönetiminin iş sonuçlarını gözle görülür biçimde iyileştirebileceğine,

-Sadece üçte biri (% 34) mevcut performans yönetiminin iş hedeflerinin etkili bir şekilde yerine getirildiğini gerçekten desteklediğine,

-Çalışanların % 89'u, performans yönetimi faaliyetlerinde değiştirilirse performanslarının önemli ölçüde iyileşeceğine işgücünün kendisi bile daha iyi bir yol aramakta olup; inanmaktadır.

Şu halde; performans yönetimi ancak dijital çağda çok daha çevik/hızlı ve esnek hale geldiğinde çalışabilmektedir. Bu yüzden eski stratejilere ve uygulamalara güvenmek yerine yeni yaklaşımlar denemek için artan bir gereksinimi vardır ve eylem gerekli olup; performans yönetimi bir örgütün sürdürülebilirliğinden daha aزیyla ilgili değildir.⁶⁵

⁶³ Taiwo, JN-Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance". Article in European law review 8(6):01-01, S.11-, November 2016 with 2,468 Reads DOI:10.21859/eulawrev08061. (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

⁶⁴ (<https://www.agentur-jungesherz.de/hr-glossar/performance-management-ziele-definition-und-massnahmen/>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

⁶⁵ (<https://www.agentur-jungesherz.de/hr-glossar/performance-management-ziele-definition-und-massnahmen/>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

2.1.1.3- Organizasyon Analizi ve Organizasyonel/Örgütsel Performans Arasındaki İlişkiler

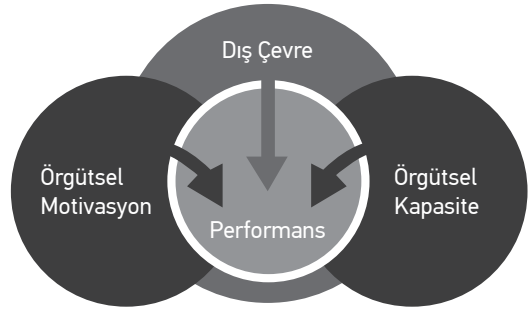
Kuruluşlar-İşletmeler, hedeflere ulaşmak için ortak amaçlarla birbirine bağlı olan birey gruplarından oluşan ekonomik karar üniteleri olup; organizasyon analizi, bir kurumun performansını daha iyi anlamaya yardımcı olan bir teşhis-kavrama sürecidir. Örgütsel zayıflıkların nedenleri hakkında daha derin bir bilgi edinmek ve ortaya çıkan fırsatları belirlemek için ilk kapasite değerlendirmesinden sonra yapılabilir. Bir organizasyon analizi yaparken, ilk adım Organizasyonel Performans Değerlendirmesi (OPA) aracını kullanarak **“Organizasyonel performansı analiz etmek”** olup; bunu

“Organizasyonel değişim nasıl planlanır” (başka bir pratik araç kullanarak, ilgili eylem ve müdahaleleri planlamaktır.) adımı izler.⁶⁶

Yaşamları boyunca ve gelişim aşamalarına bağlı olarak, kuruluşlar farklı zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Örneğin, genç örgütler çok esnek ve enerji dolu olabilirken, açık bir rol ve sorumluluk dağılımı veya öngörülebilir gelir akışları içermemektedir. Buna karşılık, daha olgun kuruluşlar, inovasyon için enerjiden veya değişime uyum sağlama kapasitesinden yoksunken, resmi sistem ve süreçlere sahip olabilirler. Bu nedenler ile; düzenli organizasyon analizi yapmak, kurum liderlerinin ve üyelerinin iç zayıflıklarını ve güçlü yanlarını, dış zorluklarını ve fırsatlarını değerlendirmelerini sağlar. Bu, uzun ve kısa vadeli hedefleri stratejik olarak planlamaya ve öngörülen değişen ortamlara uyum sağlamaya yardımcı olur. Örgütsel Performans Değerlendirmesi

(OPA) örgütsel performansı değerlendirmek için birincil araç olarak tüm kurum/işletmelerde (gerçek ve tüzel kişi özel sektör işletmeleri, devlet/kamu kurumları, bakanlıklar, araştırma veya yayım kuruluşları vb.) uygulanabilen OPA çerçevesi, kurumsal performansın Örgütsel motivasyon, Örgütsel kapasite ve Dış çevre olmak üzere üç geniş alanın bir işlevi olduğunu öngörmektedir.⁶⁷ Durum aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.⁶⁸

Şekil 2: Kurumsal Performans Unsurları

2.1.2- BİT ve Örgütsel Performans

İşletmeler/örgütler varlıklarını korumak ve kuruluşlarını iyileştirebilmek için bir araç olarak gördükleri BİT.'ne yatırım yaparak, yukarıda ifade edilen performanslara ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu tür bir yatırım, sonraki dönemlerde şirket verimliliğini değişik yönlerden artırabilir.

Çünkü, karmaşık teknolojilerin baskın olduğu sanayileşen toplumlarda örgütler, bireylerin kendi başlarına yapamayacakları görevleri yerine getirmek üzere, bilgi, insan, hammadde ve malzemeyi makine ve teçhizat kullanarak belirli amaçlara ulaşma yönünde bilinçli olarak yapılanırlan sosyal varlıklardır. İşletme/organizasyon

⁶⁶ (<http://www.fao.org/capacity-development/resources/practical-tools/analyse-organizational-performance/en/>). Erişim tarihi: 19 Mart 2019.

⁶⁷ (<http://www.fao.org/capacity-development/resources/practical-tools/analyse-organizational-performance/en/>). Erişim tarihi: 19 Mart 2019.

⁶⁸ (<http://www.fao.org/capacity-development/resources/practical-tools/analyse-organizational-performance/en/>). Erişim tarihi: 19 Mart 2019 ve ([https:// betterevaluation.org/it/node/1413](https://betterevaluation.org/it/node/1413)). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

yapıları içinde, yöneticiler de belirlenen amaçlara en kolay ulaşabilecek çözüm yollarının arayışı içerisinde olup, örgütsel yapılanma ve belirlenen performans düzeyi arasında da ortaya çıkan her bir ilişki örgütsel performansı da etkilemektedir.⁶⁹

İşte tam bu noktada yöneticiler/işletme yönetimi BİT teknolojilerini kullanarak onlara yaptıkları büyük tutarlı yatırımlar ile hedefledikleri operasyonel ve örgütsel performanslarını gerçekleştirmek ve yükselterek sürdürmeyi planlamaktadır. UNESCO, tarafından “**elektronik yollarla bilgi iletmek, işlemek, saklamak, oluşturmak, görüntülemek, paylaşmak veya değiştirmek için kullanılan teknoloji biçimleri olarak**”⁷⁰ tanımlanan BİT bu amaçlara ulaşmayı hızlı etkin ve en uygun maliyetle gerçekleştirecektir.

2.1.2.1- Bilgi Teknolojisinin Örgütsel Performansa Etkileri ve Faydaları

BİT, daha önce sıralanan tüm performans ölçütlerini kar, maliyet, verimlilik, etkinlik, ve kalite kullanarak işletmelerin kendilerine önemli kazanımlar/avantajlardan faydalanmalarını sağlamış olup, günlük/rutin işleri daha kolay ve hızlı, daha sevimli ve eğlenceli ve daha etkin ve üretken kılmak asli amaçtır. Bunlar aşağıda sıralanmıştır.⁷¹

- **Rekabet:** BİT, organizasyonların ürün kalitesi arttırmasını kolaylaştırarak verimlilik artışı sağlamalarına yardımcı oldu ve böylece, daha iyi rekabet edebilmelerini sağladı.
- **Analiz:** Bilginin daha detaylı analizi bilgisayar yazılımının kullanımı ile yapılabilmektedir, bu da işletmeye ve sundukları ürün ve

hizmetlere satış sonrası servislere güvenirliliği arttırmaktadır.

- **Kontrol:** Yönetim BİT ile iş üzerinde daha fazla denetim yapma olanağına sahip olarak, çalışanların yanlış hatalarını süratle belirleyerek bu hususta duyulan endişeleri ortadan kaldırmakta ve çalışanların hata ve yanlış yapmalarını önleyebilmekte aynı zamanda faaliyetler kolaylaşmakta hız artmakta zaman ve maliyetlerden tasarruf edilebilmektedir.
- **Yön:** BİT, işletmeler için yönetim açısından yön bulma hissi sağlar ve güncel kalmalarına, bilgi ile ilgili doğru süreçleri belirleme, hatalı ve eksik bilgilerin kullanılmasında kaçınma ve korunma yollarını belirleyerek bunları işletmeler için en yararlı(kârlı) kullanımına hazır ederler.
- **Karar Verme:** Örgütler için BİT yardımı ile daha iyi kararlar alınabilir zira, bilgisayarlar, insanların yapamayacağı bazı ayrıntıları bulur, inceler, irdeler, riskleri en az düzeye indirir ve zaman zaman da ortadan kaldırarak alınan kararların gerçeklik ve doğruluk oranını arttırır.
- **İş Fırsatlarının Belirlenmesi:** Örgütler kendilerine BİT tarafından sağlanan yönlendirmeden, karlı iş olanak ve fırsatlarını kolaylıkla belirleyerek onlara hızla ulaşabilir.

2.1.2.2- BİT Teknolojisinin Uygulanması ve Uygulama Sorunları

BİT.’nin muhasebe sistemi ve organizasyonel performansı üzerindeki büyük etkisine rağmen,

⁶⁹ Halis Demir - Tarhan Okan; "Teknoloji, Örgüt Yapısı Ve Performans Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma, "Doğuş Üniversitesi Dergisi, 10 (1) 2009, S.60

⁷⁰ (https://www.riemysore.ac.in/ict/unit_1_information_and_communication_technology.html). Erişim tarihi: 12 Mart 2019.

⁷¹ Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance", Article in European law review 8(6):01-01,-S.6-,November 2016 with2,468 Reads DOI:10.21859/eulawrev08061. (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance) Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

hala bazı sakıncaları bulunmaktadır. İşletme organizasyonlarında BİT beklenen verimin sağlanabilmesi için bu zorlukların ortadan kaldırılması/aşılması büyük maliyetli yatırımlara neden olsa dahi mutlaka gerçekleştirilmek zorunda olup; bu zorluklar şunlardır:⁷²

- **Altyapı:** Bir BT teknolojisi sistemi kurmak için BİT'nin tüm bileşenleri bir arada olmalıdır. Bu, BT altyapısı, BT uzmanlarını içerir; bu uzmanlar, sistemleri ve özel BİT personeli kullanarak bu tür teknolojilerin ve sistemlerin kullanımını en üst düzeye çıkarmakta hatta başkalarını dahi eğitebilmektedir. Bu tür altyapıları sağlayamayan BİT benimsemeyen ya da ona gerektiği gibi önem vermeyen bir diğer ifade ile iletişim ve bilgisayarın önemini yeterince kavrayamayan (özel olarak finansal gücü olmayan) işletmeler BİT'nin yaratacağı maksimum değerden de yararlanamaz ve ayrıca, BİT için gerekli öğelerin yokluğu BİT'nin kullanılmasını da zorlaştırmaktadır.
- **Eğitim ve Kalifikasyon:** Pek çok işletmede, bu tür organizasyonların çalışanlarının ve çalışanlarının eğitilmesi ve nitelik kazandırılması için yeni teknolojilerin etkin kullanımı amacıyla BİT.'ne büyük bir yatırım yapılmaktadır. Büyük maliyetler nedeniyle personeli sürekli olarak eğitmek kolay değildir ve BİT kurulum-örgütlenme maliyeti ile faaliyetlerde işçilerin nitelik ve becerilerinin ön planda olmadığı durumlarda, BİT uygulamaları büyük zorluklar yaratmaktadır.
- **Uyumluluk ve Duyarlılık:** Kuruluşlar personelinin eğitimine yatırım yaparken dahi niteliklerinin artırılması amacıyla işçileri çok sayıda ve yeni değişiklikleri iyi adapte

etmek, tamamen farklı yönlerde/işlerde kullanabilmek için onlara olumlu sinyaller iletmek zorundadır. Değişimle birlikte işletme/şirkette işçilerin yeniliğe istekli olmadığı tepkisiz ve kaldıkları durumlarda; daha az üretken olma eğiliminde oldukları görülecek ancak gereken duyarlılığı ve işçilerin sisteme uyumluluğunun sağlanması durumunda ise açık bir biçimde; BİT benimsemenin faydaları gömülmekten kurtulacaktır.

- **Yönetim Sistemleri:** Yönetim sistemlerinin katı olduğu organizasyon ortamlarında BİT'nin benimsenmesi ve uygulanması oldukça zordur. Burada, yönetim değişim yapmak istememekte hatta az dahi olsa dünyadaki değişime karşı çıkmaktadır. Bu tür organizasyonlarda, BİT sistemi çok önemsiz bir düzeydedir ya da hiç mevcut değildir. Böyle bir yönetim anlayışının sürdürülmesine bağlı olarak faaliyetlerin ya da işin önemi yok olacak işletme hedeflerini kaybedecek ve çok daha az rekabet edebilir hale düşecektir. Bunu önlemek ve özellikle alt düzeydeki çalışanları olumlu bir şekilde etkilemek için bir yönetim sisteminin açık, işletmenin ve çalışanların çıkarlarını korumaya yönelik, çalışanlarını doğru yönlendiren adil bir yapıda olmalı ve çalışanlarına güven verebilen, astlarını dinleyebilen, yeni fikirlerle açık olan işletmenin toplam performansını en üst seviyeye çıkarmak için uğraşan yöneticiler tarafından yönetilmelidir.
- **Maliyet:** BİT bilgi, zaman, zeka ve hız açısından gerçekleştirdiği kazanımlarıyla harika bir yatırımdır. Ancak finansal açıdan büyük çaplı yatırımları oluşturan altyapı ile

⁷² Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance", Article in European law review 8(6):01-01, S.12-13, November 2016 with 2,468 Reads DOI:10.21859/eulawrev08061. (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

teçhizat ve donanım gibi bileşenlerin edinilmesi ve yazılımlarının kurularak işletilmesi büyük maliyetlere neden olmakla birlikte, bu tür bileşenlerin ve elemanların bakımı, BT uzmanlarının işe alınması ile personel eğitimi için de ek maliyet artmaktadır. Ayrıca, bir organizasyonun faaliyetlerinin çoğunun bilgisayarlar ve diğer elektronik cihazlarca gerçekleştirilmesi işletmede çalışan personel sayısını azaltabilir. Bu olası bir maliyettir, çünkü, bu organizasyonlarda işçi sayısını azaltılması ya da başka işlere kaydırılması yerlerinin değiştirilmesi düşük iş güvenliğine yol açabilir, bu ise işçilerin morallerini bozacağı gibi işe karşı dirençlerini artırabilir. Bunun sonucunda verimsizlik yüksek düzeylere ulaşır, iş barışı bozulabilir ve en sonunda işletmenin karın ya da karlılığına ve genel başarısının yok olmasına mal olabilir. Bu durumda işçilerin yapabileceği işlerin tümünün BİT tarafından yapılmaması ve özellikle ağır, yorucu, bıktırıcı ve tehlikeli işlerin yapılmasında BİT kullanılmalı gerekmedikçe işçilerin yerini BİT almasının ekonomiye binlerce işsiz kazandıracağı işsiz sayısının artmasının sosyal olaylara neden olabileceği asla hatırdan çıkartılmamalıdır.⁷³

Son olarak, BİT'nin kullanımı, benimsenmesi ve uygulanması konusunda bu sakıncalarına rağmen yazında ve uygulamada geniş bir bütünlük olmakla beraber mevcut çalışmaların çoğu BT genel kullanım üzerinde yoğunlaşmıştır. Çünkü; BİT. kullanımıyla özellikle;

- **BİT müşterilerden hızlı geri bildirim almak ve cevaplandırma olanağı sağlamış böylece yeni pazarlara girmek ve pazarların fırsatlarından yararlanmak kolaylaşmıştır.**
- **İşletmelerde performans ölçümü kolaylaştığı gibi pek çok değişken ölçütün ayrı ayrı ve birlikte kullanılmalarının sonucu daha doğru ve gerçekçi değerlendirmeler yapılmıştır. Bu ise hem verimliliği ve karlılığı arttırmış hem de rekabet gücünü yükseltmiştir.**
- **BİT işletmelerin karar almasını kolaylaştırdığı kadar hızlı, zamanında ve daha doğru kararlarının sayısını da artırmıştır. Bu işletmelerin yapılarını ve uyguladıkları politikaları da etkilemiştir.⁷⁴**

Muhasebe işletmenin dili olarak, muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilginin, işletme faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesinde ve işletme ile ilgili doğru kararlar alınmasında ve çıkara gruplarının bilgi gereksinimlerinin karşılanmasında büyük bir role sahiptir. Bu nedenle muhasebe bilgi sisteminde üretilen bilginin kalitesi işletmeler açısından büyük önem taşımaktadır. Karar almaya yardımcı olan kaliteli bilgiyi sağlamak ve garanti etmek muhasebe bilgi sisteminin amacı olmalıdır. Öte yandan bilginin kaliteli olması yeterli olmayıp, zamanında ve hızlı bir şekilde üretilerek verimli bir biçimde kullanılması, depolanması/saklanması ve güven vermesi zorunludur. Bunların ve benzeri diğer hususların gerçekleştirilmesinde BİT kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

⁷³ Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance", Article in European law review 8(6):01-01, S.13-, November 2016 with 2,468 Reads DOI: 10.21859/eulawrev-08061 (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019

⁷⁴ Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance", Article in European law review 8(6):01-01, S.15-, November 2016 with 2,468 Reads DOI: 10.21859/eulawrev-08061 (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

2.1.3- Muhasebe, Muhasebe Sistemi, Bilgisayar ve BİT Arasındaki İlişkiler

Günümüz muhasebe faaliyetleri yığınlarca veri ve bilgi taşıyan yığınlarca belgeye dayanan iş ve işlemleri kapsayan çok yönlü bir yapıya ulaşmış olup, zamanla yarışılmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında artık BİT'ne sahip olanlar rekabet edebilecek değişime ve yenileşmelere ayak uydurabilecektir. Çünkü hız, zaman, maliyet ve işgücü tasarrufu ile özvarlık yapısı korunabilecek gelir ve giderler daha iyi kontrol edilecektir. Bu ise Muhasebe ve Bilgisayar Sistemleri arasında etkileşimi ön plana çıkartmış ve Muhasebede BİT kullanımını zorunlu hale getirmiştir.

2.1.3.1- Muhasebe ve Bilgisayar Sistemleri

Bilgisayar kelimesi compute kelimesinden türemiştir. “Hesapla” sözcüğü sayma anlamına gelir ve bilgisayarın anlamı sayıcıdır. Bu nedenle; Muhasebe ve Bilgisayar (Bilimleri) arasında yakın ve etkili bir ilişki söz konusudur. Milyonlarca, hatta milyarlarca rakam içeren matematiksel problemleri bilgisayarla birkaç saniye içinde hem çözmek-işlemek ve kullanmak hem de bunları iletmek korumak mümkündür. Muhasebe konusu gereği, mali nitelik taşıyan çeşitli iş ve işlemleri önce geçerli belgelere dayanarak kayıtlara aktaracak-hesaplara kaydedecek, sınıflandırıp inceleyip özetleyerek, sonuçlarını raporlar halinde yeni kullanım biçimiyle işletmenin-firmanın hissedarlarının(işletmenin çıkar gruplarının) kullanımına sunacaktır.⁷⁵

Ancak yığınlar halindeki veri ve bilgilerin işlenerek kullanıma sunulması büyük ve uzun zaman ve emek gerektirmekte ve hatta muhasebe açısından doğruluğu yüzde yüz garanti edilememekteyken, bilgisayar tüm bu zorlukları ve ortaya çıkan tüm engelleri ortadan kaldırmıştır. Bilgisayarlarda kullanılan muhasebe programları aracılığı ile; her tür muhasebe kaydı, hesap-

lama, işleme, belgelendirme ile özetler, tablolar, grafikler vb. hazırlanması ve özellikle raporlama ile denetim çok kolay bir hale gelmiştir. Sağlanan hız, zaman ve iş/işgücü tasarrufu ile birlikte işletme faaliyetleriyle ilgili olarak; gerçek, doğru güvenilir, şeffaf, karşılaştırılabilir ve güvenli bilgi ve verinin kullanılması yoluyla hazırlanan raporlar aracılığıyla çok kısa sürede işletmenin hissedarları-çkar grupları ile konuşulabilmekte onların istek ve arzularına doğru ve anlaşılır yanıtlar verilebilmektedir.

Ayrıca bilgisayar yardımı ile gereksinmelere göre çeşitli hesapların/hesaplamaların yapılması, ayrıntılı raporların hazırlanması, veri ve bilgilerin güvenli bir biçimde saklanarak korunması mümkün olmuş olup buna bağlı olarak da; tüm dünyanın gelişmiş ülkelerinde, bilgisayar kullanılması muhasebe problemlerini çözmede hızla artmaktadır. Ülkemizde de durum aynıdır.

2.1.3.2- Muhasebe ve BİT Arasındaki İlişkiler

Muhasebe sistemi tek başına pek çok görevi üstlenmiştir. Çünkü hem küçük hem de büyük tutarlı rakamlardan ve sayısız iş, işlem ve hesaplamaların saptanması kayıtlanması sınıflandırılarak özetlenmesi ve raporlanması faaliyetlerinin yoğunluğu ancak BİT kullanımıyla kolayca gerçekleştirilmiş ve kolaylaşmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bir muhasebe bilgi sistemi genellikle muhasebe faaliyetlerini takip etmek için bilgi teknolojisi kaynaklarıyla ilintili olarak oluşturulan bilgisayar tabanlı bir sistemdir. Öyle ki; ortaya çıkan istatistiksel raporlar da dahil olmak üzere; yöneticiler, hissedarlar, yatırımcılar, alacaklılar ve başta vergi idareleri olmak üzere kamu kurumları da dahil olmak üzere diğer ilgili taraflar tarafından muhasebeden ve muhasebe bilgi sisteminden beklenenlere ulaşılabilen ve hızlı bir biçimde kararlar alınabilmektedir.

⁷⁵ (<https://iedunote.com/accounting-relation-other-disciplines>). Erişim tarihi: 10 Mart 2019.

Bu açıdan değerlendirildiğinde; Bilgi ve İletişim Teknolojisi, 21. yüzyılın anahtar teknolojisidir. Ekonominin ve toplumun dijitalleşmesini teşvik eder ve enine kesitsel bir teknoloji olarak, çok çeşitli uygulama alanlarında değer yaratmaya kararlı bir katkı sağlar.⁷⁶ Elektronik Veri İşleme (EDP), yönetim ve muhasebeciler açısından ham veriler ve olguların bilgiye dönüştürülmesi için kullanılan bir süreç olarak karar vermelerini kolaylaştırdığı gibi alınan kararlara daha fazla anlam kazandırmaktadır. Alınan kararların genellikle geleceğe yönelik olması nedeniyle EDP. planlamanın bir fonksiyonu olarak; bilgisayar işlemleri ve ilgili çevre birimleri ile ticari işlemlerin kaydedilmesi, yönetilmesi ve raporlanmasını gerçekleştirmektedir. Muhasebe bilgi sisteminin kaynak dokümanlardan bir diğer ifadeyle muhasebenin konusunu oluşturan tüm iş ve işlemlere ait her tür bilgi ve belgeden (ödeme ve tahsilat makbuzları, dekontlar, faturalar, çek vb.) önce gerekli bilgiler EDP yoluyla **girdi** olarak alınır, işlenir ve daha sonra çıktı olarak kullanıcılar tarafından değerlendirilir. Harvard Business Review'a göre, BİT'nin üç kategorisi vardır:⁷⁷

- **İşlevsel BİT:** Bu, tekil görevleri gerçekleştirmeyi kolaylaştıran teknolojileri ifade eder. Bunların en önemli görevi verimliliğin arttırması olup; çoğunlukla muhasebeciler tarafından kullanılır. Tasarım mühendisleri ve doktorlar gibi profesyonellerce de kullanılmakta olan işlevsel BİT'in en yaygın biçimleri Word işlemcileri ve tablolarıdır.
- **Ağ BİT: (Sosyal Ağlar)**Bu, insanlara iletişim kuracak medya sağlayan teknolojileri ifade etmekte ve BİT teknolojisinin unsurlarında belirtildiği gibi, iletişimle benzerlik ta-

sır. Ağ teknolojileri, sınırlamalar olmaksızın e-postalar, anında mesajlaşma ve bloglar da dahil olmak üzere, kullanıcıların birbirleriyle etkileşime girmesine izin verir.⁷⁸ **(Sosyal ağlar kendi başlarına bağımsız dijital iletişim araçları değildir, aksine kendi "web sitelerini" bir yüzeyin altında toplarlar ve örneğin sosyal ağın diğer üyeleri ile bilerek resim ve mesaj alışverişi yapma olasılığı olan çok sayıda iletişim aracı kullanılır. Sunulan iletişim araçları genellikle özel protokoller kullanır, böylece yalnızca ağın üyeleri iletişimde yer alabilir. Üye olmayanlar içerikten ve iletişimden dışlanır.**

İçeriğe erişim diğer katılımcılar için az ya da çok sınırlı olabilir, ancak tüm verilerin bulunduğu ağ platformu sağlayıcısı için değil. Büyük popüler ağ sağlayıcıları için, tüm bu bilgilerin sınırsız, kârlı değerlendirmesi (ağı kullanmayanlar da dahil olmak üzere iş modelidir. İlişkili veri koruma ihlalleri ve gizliliğin baltalanması, tekrar tekrar geniş eleştirilere neden olmaktadır).

- **Kurumsal BİT:** Bunlar, kuruluşlar tarafından çalışanlar veya işletmeler arasındaki etkileşimleri yönetmek için benimsenen ortak teknolojiler olup; iş süreçlerinde uzmanlaşmak ve iş iletişimlerini geliştirmek amaçlarıyla satın alınarak uygulanmaktadır.

2.1.3.2.1- BİT'in Muhasebe Sistemine Etkileri

Teknolojideki ilerleme, işlerin çeşitli alanlarda yapıma biçimini etkilemiş olup, muhasebe bunun istisnası değildir. Geleneksel defterler

⁷⁶ (<https://www.iuk-bayern.de/>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

⁷⁷ Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance", Article in European law review 8(6):01-01, S.6-, November 2016 with 2,468 Reads DOI: 10.21859/eulawrev-08061 (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

⁷⁸ ([https://de.wikibooks.org/wiki/Informationstechnische_Grundlagen_\(ITG\)/_Digitale](https://de.wikibooks.org/wiki/Informationstechnische_Grundlagen_(ITG)/_Digitale)). Erişim tarihi: 12 Mart 2019.

bilgisayarlarla değiştirilmekte, muhasebe personelinin bilgisayar okur-yazarlığı yapması ve belgeler ve defterlerde yazmak yerine bilgisayar kullanmasını ve programları öğrenerek bilgisayar ekranının önünde daha fazla zaman harcaması gerekmektedir. Bunun nedeni, bilgi ve iletişim teknolojisinin muhasebeye birçok hususta etkilemesi olup; bu hususlar şunlardır:⁷⁹

a) Bilgi işleme hızı: Bilgisayarların büyük miktarda veriyi çok hızlı bir şekilde ve en doğru biçimde işleyebilmeleri de mümkündür. Özellikle, hesap bakiyelerinin saptanması, hesapların kontrolü, gelir tablosu ve bilanço gibi raporlar birkaç tıklamayla elde edilebildiği gibi, ayrıca, raporlar kullanıcıların gereksinimlerine göre de farklı formatlarda işlenebilmektedir. Manuel muhasebe sistemleri ile karşılaştırıldığında, bilgisayarlı muhasebe sistemleri çok daha hızlıdır. Muhasebe yazılımı ile işlenen ve kullanılan bilgiler, her durumda depolanabildiği gibi, işletmenin tüm birimleri arasında otomatik olarak iletilebilmektedir.

b) Yüksek miktarda bilgiyi zamanında işleme kabiliyeti: Bilgisayarlar, elle kullanılan bir sistemi kullandıklarında, birkaç işçi yapılması gerektiren işleri yapabilecek durumdadır. Ancak, belgelerin hazırlanması, iş ve işlemlerin kayıtlanması, hesapların kontrolü, mali tabloların ve ücret bordrolarının hazırlanması örneklerinde olduğu gibi, sadece doğru yazılımın kullanılması gerekmektedir. Buna paralel olarak ihtiyaç duyulduklarında finansal bilgiler zamanında kolayca elde edilebilmekte bir diğer ifadeyle tüm benzer bilgiler gereksinime göre sınıflandırılarak tam

olarak saklandığından, ihtiyaç duyulduğunda erişilmesi kolay olmaktadır.

c) Mutabakatların gerçekleştirilmesi:

Muhasebe yazılımı, mutabakatların otomatik ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Bunlara; nakit hareketlerinin izlenmesi ve kontrolünde yer alan işlemler ile banka ekstresi bakiyesiyle defter bakiyelerini dengelemek ve kontrol etmek, satışları müşteriler yardımcı defterinden ve alışları satıcılar yardımcı defterinden gelen bakiyelerle uzlaştırmak vb. tüm işlemler dahildir. Örneğin AVM.'lerde ya da büyük mağazalarda bu işlerin BİT kullanılmaksızın hatasız, eksiksiz, yanlışsız ve zamanında yapılması olanaksızdır. Şimdi tüm bu işlemler bir tık/tıklarla yapılabilmektedir. Bu işe, muhasebe sistemine BİT aracılığıyla daha esneklik sağlamış olup; çeşitli yazılım programları ile çeşitli muhasebe işlemleri yapılabilmesine olanak vermesine bağlı olarak bilgilerin kullanılması saklanmasında çok katı bir yapı olmasını da engellemiştir

e) Bilgi depolama kolaylığı ve kapasitesi:

Bilgisayarlar, disklerdeki verileri (sabit diskler, sunucular, çıkarılabilir diskler ve hatta internet üzerinden) saklamak için neredeyse sınırsız alan sağlar. Bunlar çok az yer kaplamakta ve sadece bir kez değil, yıllar boyunca çok sayıda veri ve bilgileri saklayabilmekte, ayrıca, yedekleme yaparak (farklı disklerde aynı bilgileri tutarak) bu veri ve bilgi koruyabilmektedir. Çünkü; BİT Bilgisayarların saklanması ve korunmasında daha fazla güvence vermekte bir kaynağın kaybolması durumunda bir başka kaynaktan kaybolan kaynağa ula-

⁷⁹ Hartmut Ernst; Grundlagen und Konzepte der Informatik, "Kommunikations- und Informationstechnik", Band I 2018, S:662-663 (Springer Link) (https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-663-10229-8_11). Erişim tarihi: 12 Mart 2019.

şılma olanağı vermektedir. Ayrıca bilgisayarların kullanılmasının yaygınlaşması, kırtasiyeciliğin ve bürokrasinin azalması sonucu dosyalama ve dolaplarını önemli ölçüde azaltılmasına olanak sağlamakta bir diğer ifade ile hem zamandan hem de yer ve kullanılan araç gereçlerde büyük tasarruf yaratmaktadır.

d) Güvenlik: Bilgisayardaki bilgiler güvenli olarak kabul edilmekte olup; bunun nedeni ise; bilgiye erişimin; şifreler, parolalar el ya da parmak izleri, görünüm vb. kullanarak kısıtlanabilir olmasıdır. Ayrıca, çok kullanıcıya izin veren bazı muhasebe yazılımlarında hangi kullanıcının hangi işlemi gerçekleştirdiğini izlemek kolay olup; bu hile ve dolandırıcılık riskini azaltmaktadır. Bir diğer ifade ile, BİT, manuel sistemlere kıyasla yüksek düzeyde mahremiyet ve gizlilik içermesi ile bilgilere erişimin yalnızca yetkili kişilerle sınırlı oluşu çok fazla bilgi güvenliği sağlamaktadır.

e) Verimlilik: Bilgisayarlar, basit veya son derece karmaşık hesaplamalara bakılmaksızın, hatasız hesaplamalar yapabilmekle birlikte, doğru bilgileri girmek için bilhassa dikkat ve özen gösterilmelidir. Aksi takdirde **bilgi yerine çöp içeri girerse dışarıya çıkanda bilgi yerine çöp** olur. Genel olarak, muhasebe sistemi BİT ile daha etkin ve üretkendir, çünkü artan doğruluk derecesi ile insanların doğal olarak yaptığı hata ve yanlışlarını önlemesi nedeniyle finansal bilgilerin verimliliğini yükseltmektedir.

Ayrıca, finansal muhasebenin, şirketler arası rezervasyonlar ve konsolidasyonlar gibi bağlı kuruluşlar arasındaki etkileşimleri kolayca ve

esnek bir şekilde ele alacak şekilde yapılandırılması halinde verimlilik artışı da sağlanacaktır. Çünkü; muhasebe; işlemlerinin gerçek, doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir ve şeffaf olması BİT ile daha etkin ve üretken olacaktır. Bu işletmede Likidite Yönetimini, Örgüt Yönetimini, Yatırım Yönetimi (hesaplamalarını) ve Kontrolü de etkinleştirecektir. Zira finansal muhasebe bunlarla sürekli işbirliği içindedir. Durumu şematik olarak şöyle gösterebiliriz:⁸⁰

Şekil 3: Finansal Muhasebe Diğer Fonksiyonlarla İlişkisi

2.1.3.2.2- BİT ve Maliyetler

İşletmeler tüm faaliyetlerinde fayda yaratmak amacıyla (ürün/mal ve hizmet) kaynak tüketmekte ve tüketilen bu kaynakların karşılığında bir bedel ödemektedirler. Ödenen bu bedel maliyettir ve her zaman her yapılan iş ve işlemin bir maliyeti vardır. Bu BİT.nin kullanılmasında da söz konusudur ve BİT. kullanımının maliyeti ile getirisi sürekli karşılaştırılmaktadır.

İşletmelerde BİT (bilgisayar donanımı ve yazılımı) kullanımı muhasebe sisteminin maliyetini artırarak büyük yatırımların yapılmasına neden

⁸⁰ "Finanzmanagement"; (<https://www.lebit.net/kompetenz/finanzmanagement>). Erişim tarihi: 18 Şubat 2019.

olmuştur. Dünya genelinde BT için harcanan para en son 3.5 trilyon USD. olarak tahmin edilmekte ve şu anda yılda % 6 büyüyerek - 15 yılda iki katına çıkması beklenmektedir. ABD federal hükümetinin 2014 BİT bütçesi yaklaşık olarak 82 milyar USD. olup; şirket gelirlerinin bir yüzdesi olarak bütçelenen BİT maliyetleri, 2002'den beri % 50 büyümüştür.⁸¹

Mevcut şirketlerin BT bütçelerine bakıldığında, % 75'i aynen süren/tekrar eden maliyetlerdir; ve bu nedenle BİT departmanı adeta bir yangın yeridir. Kalan % 25'lik maliyetler ise, teknoloji geliştirme için yapılan yeni girişimlerin maliyetidir. Ortalama BİT bütçesinde yer alan maliyetler-yükler şunlardır:

%31 Personel maliyetleri (dahili)

%29 İşletim ve yazılım maliyetleri (harici/satın alma kategorisi),

%26 Teçhizat donanım maliyetleri (harici/satın alma kategorisi),

%14Dışarıdan sağlanan hizmetler maliyeti (harici servis sağlayıcılarının hizmetleri).⁸²

2.1.3.2.3- BİT ve Raporlama Arasındaki İlişkiler

İşletmelerde performans, örgütün maddi ve manevi unsurlarından en üst düzeyde yararlanma derecesi olarak tanımlanmakta olup; bu unsurların nitel ve nicel olarak ölçülmesiyle elde edilen sonucun önceden belirlenen misyon, amaç ve hedeflerle paralellik göstermesi duru-

munda, istenilen performans düzeyine yaklaşıldığını ya da erişildiğini örgütsel performans, örgütün belirlenen amaçlarına kaynaklarını etkin şekilde kullanarak ulaşabilme yeteneğini ifade etmektedir.⁸³

Bir diğer ifade ile finansal açıdan bir firmanın temel faaliyetlerinden varlıklarını ne kadar iyi kullanabildiğinin ve gelir elde etmenin öznel bir ölçüsünde performans kavramı yerine finansal performans kavramı kullanılmaktadır. Bir diğer ifade ile finansal performans belirli bir dönemi boyunca bir firmanın genel finansal yapısının, sağlığının belirlenme ölçüsü olarak kullanılır.⁸⁴ Finansal performansın belirlenmesinde ise; özellikle BİT ile yığınlarca verinin kullanılmasını kolaylaştırarak, bir işletmenin/firmanın belli bir süre boyunca toplam finansal varlığı ve bu varlığın oluşumu, değişimi ve geleceği ile ilgili olarak gerçek doğru güvenilir ve mukayese edilebilir bilgilerle değerlendirilerek aynı endüstrideki benzer işletmeler/firmalar arasında veya sektörel düzeyde sektörleri karşılaştırmak mümkün olabilmektedir.

Öte yandan finansal performans hazırlanan raporlar ile işletmeyi çevreleyen ve faaliyetlerini yakından izleyen çıkar gruplarının bilgi alma gereksinimlerini karşılamaktadır. Başta hissedarlar/ortaklar, yatırımcılar, kredi kurumları ve devlet olmak üzere çıkar grupları bu raporlardan yer alan bilgilere göre işletme hakkında karar almaktadır. Özellikle, bugünün işletme faaliyetleri

⁸¹ Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance", Article in European law review 8(6):01-01,-S.7-,November 2016 with2,468 Reads DOI: 10.21859/eulawrev-08061 (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

⁸² Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: "Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance", Article in European law review 8(6):01-01,-S.7-,November 2016 with2,468 Reads DOI: 10.21859/eulawrev-08061 (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance) Erişim tarihi: 20 Mart 2019.

⁸³ Erdem Aktaş; "Performans Değerlendirme Sistemlerinin Örgütsel Adalet Algısı Üzerine Etkisi". T.C. Dokuz Eylül Üni.-Sbe. İşletme Anabilim Dalı Yönetim Ve Organizasyon Programı Yüksek Lisans Tezi. İzmir,2010. S:5-6.

⁸⁴ (<https://www.investopedia.com/terms/f/financialperformance.asp>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

üzerinde büyük etkiye sahip ekonomik, çevresel, sosyal ve yönetsel riskler ve belirsizlikler aynı zamanda işletme varlığının korunmasını ve sürdürülebilirliğini de doğrudan etkilemektedir. Buna bağlı olarak da; işletme/kuruluş performansının ölçülmesinde finansal ve finansal olmayan ölçütler birlikte değerlendirilmekte olup; bunun nedeni, finansal raporların, sadece işletmelerin geçmişteki finansal durumu ve faaliyet sonuçlarına yönelik bilgi vermesidir.

Hissedarlar/ortaklar, yatırımcılar, kredi kurumları ve devlet olmak üzere çıkar grupları aşağıda en önemli buldukları iki sorunun yanıtını aramaktadır.⁸⁵

1. Firmanın belirli bir zamanda finansal durumu nedir?
2. Firmanın belirli bir süre içindeki Finansal Performansı nasıl?

Bu sorular bir firmanın finansal analizi ile cevaplanabilir. Finansal analiz, finansal tabloların kullanılmasını içerir. Finansal tablo, mantıksal ve tutarlı muhasebe prosedürlerine göre düzenlenmiş bir veri topluluğudur. Amacı, bir işletme/firmanın finansal yönden zayıf ve kuvvetli yönlerinin anlaşılmasını sağlamaktır.

Ancak bu bilgilerin yetersizliği kendisini, stratejik ve operasyonel kararların alınmasında göstermekte olup, karar alıcıların artık, geçmişin finansal veri ve bilgilerine bağlı olarak değil geleceğe ışık tutacak hedeflere, stratejilere ve değer yaratma konulu yığınlarca veri ve bilgilere göre karar almaları zorunlu olmuştur. Bu açıdan yığınlarca bilginin kullanılması, değerlendirilerek raporlarda yer verilmesi BİT. ile mümkün olmaktadır. Hatta sadece finansal ve finansal olmayan raporlama bu hususta yetersiz kalmakta ve bunun yerine entegre raporlamadan yararlanılmaktadır. Entegre raporlama aracılığı ile, tüm paydaşlara

ulaşmak hedeflenmekte, entegre bir yönetim anlayışı ile hareket edilerek işletmelerin/firmaların sürdürülebilirlik performans ölçütleri en üst yönetim düzeyinde izlenmektedir.

Çünkü; entegre rapor bir kurumun faaliyetlerinin hissedarlara nasıl değer yarattığı konusunda kısa ve öz bilgi verir ve yatırımcılara

- **Performans bilgisi ile iş değerini etkileyen faktörler arasında daha iyi bir bağlantı kurar.**
- **Stratejinin uygulanmasında yönetimin attığı adımların daha açık görünmesini sağlar.**
- **Şirketin sağlığı konusunda daha iyi bir fikir verir.⁸⁶**

Bunun yanı sıra, işletmeler gelişip büyüdükçe; birden fazla para biriminin kullanılması, TMS., TFRS. (ve IAS., IFRS.), SPK.Std., Denetim Std. gibi çeşitli muhasebe standartları ve yasal hükümlere bağlı olarak zorluklarla karşılaşmaktadır. İşletmeler tüm bu zorlukların üstesinden gelebilmek için BİT kullanmakta ve bu zorlukları ortadan kaldıracak bir organizasyon yapısı içinde faaliyetlerini sürdürmek ve çok sert ve yıkıcı rekabete karşı varlıklarını korumak için kararlar almaktadır. Pek çok yeni iş birimlerinin raporlama zincirine entegre edilmesi gibi birleşme ve satın almalar da dahil olmak üzere alınan kararlara bağlı olarak ortaya çıkan mali ve mali olmayan sonuçları ise; raporlar aracılığıyla işletmenin çıkar gruplarına iletmektedir. Bu iletişim iki yönlü olup raporların kalitesine bir diğer ifadeyle bu raporlarda yer alan veri ve bilgilerin kalitesine göre etkileşim değişmekte ve işletmenin geleceğini belirlemektedir.

Entegre Raporlama (IR), güçlü bir küresel düzenleyici koalisyonu, yatırımcı, şirket, standart belirleyici, muhasebe mesleği ve değer

⁸⁵ Eshna Verma, "Financial Performance - Understanding its Concepts and Importance", November 20, 2018. Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

⁸⁶ (<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2017/03/integrated-reporting.pdf>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

yaratma konusunda daha iyi iletişim kurmanın kurumsal raporlamanın gelişiminde bir sonraki adım olması gerektiği görüşünü paylaşan güçlü bir küresel koalisyonu olan IIRC tarafından desteklenmektedir. İR, insani, sosyal ve entelektüel sermaye gibi finansal olmayan kaynakları ve finansal sermayeyi göz önünde bulundurarak, bir işletme tarafından yaratılan değeri raporlamada daha bütünsel bir form sağlamak için gelişmeleri raporlamayı amaçlar. Bu ise; sermayelerin işletmeyi ve genel olarak toplumu nasıl etkilediğinin aktif olarak değerlendirilmesi, sadece finans işlevinin değil, tüm işletme işlevlerinin (örneğin sürdürülebilirlik, strateji, insan kaynakları, faaliyetler) ve değer yaratmanın işletmeleri ve tüm faaliyetlerini şimdi ve gelecekte nasıl etkilediğini, stratejik kararların nasıl belirlendiğini vb. hususlara anlam kazandırmakta pek çok soru kendiliğinden yanıt bulmaktadır.⁸⁷

Değer yaratma sürecinin temeli/hedefi, şirketlerin raporlamalarını, işletme faaliyetlerine girdi olarak kullandıkları tüm kaynakları içerecek şekilde finansal sermayenin sorumluluğunun ötesine genişletmeleri gerektiği yönünde olup; geleneksel düşünme yaklaşımından ziyade, entegre düşünme, stratejik hedeflere ulaşmak için organizasyon üyeleri arasında, farklı işlev ve geçmişlerden daha fazla işbirliğini içerir. Bu süreç, yönetimin kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya yönelik önemli hususları tanımlamak için ilgili sermaye hakkındaki iç ve dış bilgileri birleştirmesini sağlar. Şirketlerin işleyişine ilişkin olarak yatırımcı ve şirket zihniyetlerini önemli ölçüde değiştirme potansiyeli yaratır.

Bu, kısa vadeli finansal hedeflerin karşılan-

masından, uzun vadeli bir iş stratejisinin geliştirilmesine, sadece sosyal ve çevresel konulara değil, aynı zamanda sürdürülebilir işletmelere ve topluma bir taahhütte bulunmaya odaklanmada bir kayma yaratır.⁸⁸

Şu halde; global düzeyde raporlama kavramı, finansal raporlama kavramının üzerine taşınmakta ve uluslararası düzeyde; **“organizasyonların ekonomik ve ekonomik olmayan faaliyetlerinin sosyal ve çevresel etkilerinin ilgili çıkar grupları ve toplum için açıklanması süreci”**⁸⁹ olarak tanımlanan sosyal raporlama kavramı ön plana çıkmaktadır. Günümüzde işletmelerden başta kamusal sorumluluğu olan işletmeler olmak üzere, işletmelerden finansal raporların yanı sıra sosyal raporlama yapmaları, sosyal hayata ve çevreye eskisinden daha çok duyarlı ve sorumlu yaklaşımları beklenmektedir. Sosyal muhasebe ve raporlama kavramı, kıt kaynakların insan sağlığına yararlı bir şekilde kullanılması ve çevreye en az zararlı üretim yapılması hususlarına ilişkin değerlendirmeleri içeren bir raporlama anlayışıdır.

Bu kapsamda çevre muhasebesi ve raporlaması, karbon muhasebesi ve raporlaması konuları sosyal muhasebe ve raporlama anlayışına bazı örnekler olarak verilebilir. Özellikle düzenleyici ve denetleyici otoritelerin her geçen gün sosyal sorumluluk kavramına daha fazla önem vererek, düzenledikleri ve denetledikleri piyasalar ve şirketler için sosyal raporlama uygulamalarını yaygınlaştırdıkları görülmektedir.

2.1.3.2.4- BİT ve Muhasebenin Geleceği

“Geleceğin muhasebesi hem konuşmadaki

⁸⁷ Fiona Robertson, “What is Integrated Reporting and why does it matter?”, 16 Eylül 2015. (<https://www.icas.com/ca-today-news/what-is-integrated-reporting-why-it-matters>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

⁸⁸ Fiona Robertson, “What is Integrated Reporting and why does it matter?”, 16 Eylül 2015. (<https://www.icas.com/ca-today-news/what-is-integrated-reporting-why-it-matters>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.

⁸⁹ Yusuf Sürmen-Davut Aygün; “İşletmelerde Sosyal Raporlama” S.36. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/425870>). Erişim tarihi: 25 Mart 2019.

semantik⁹⁰ düsturun kurallarına hem de yazma-
da ki tüm kurallara uymalıdır. Çünkü; dil, bilgiyi
muhafaza eder ve kaybolmuş uygarlıkların ara-
larındaki bağları tayin etmemize imkân verir. Dil,
yazı ile birlikte uçsuz bucaksız olanakları sun-
manın yanında kendi zenginliğinden doğabilecek
birçok dezavantaja da sahiptir. İşte onu anlamam-
nın zorluğu ve belirsizliğinin sebebi dilin bu yo-
ğun doğasında yatar.⁹¹ Çünkü muhasebe artık;

- **Ticaretin globalleşmesi,**
 - **İletişimin globalleşmesi,**
 - **İlişkilere ait meselelerin kayıtlanması,**
 - **Suç ve kara para aklama ile mücadele**
- vb. gelişmelerin yarattığı sorunları da çözme-
lidir.

Öte yandan; Bilgi Teknolojileri ve İletişim
(BİT)uygulamalarının yaygınlaşması her yer-
de arttıkça iş dünyası ve gerçek tüzel kişilikler
için, organizasyonun daha verimli çalışması ve
üretkenliğin en üst düzeye çıkarılması, daha hız-
lı iletişim, elektronik depolama ve dağıtımı en
önemlisi alınacak kararlarda kullanılacak verile-
rin gün ışığına çıkartılması muhasebenin anlam
ve önemini daha da yükseltmiştir. Bunun sonu-
cu olarak bir yandan iş bölümü uzmanlaşmanın
artışı öte yandan işletme faaliyetlerinin etkinlik
ve üretkenliğinin yükselmesi BİT aracılığıyla ger-
çekleştirilmekle birlikte; bunlara paralel olarak
muhasebecilere, mali müşavirlere, denetçilere
ve diğer muhasebe personeline gereksinimi
azaltmış ve sadece danışma ve denetim fonksi-
yonlarının icracısı haline dönüştürmüştür. Bunun
iki anlamı olup;

- **Birincisi** yeni muhasebe dallarının oluşturu-
lması,(Genel Mhs., Maliyet Mhs.,Yönetim

Mhs., Muhasebe Denetimi, Muhasebe Or-
ganizasyonu ve Kontrolü, Vergi Mhs. disip-
linlerine ek olarak; Fon Mhs., Adli Mhs. ve
Dijital Mhs. dallarının uygulama bulması.)

- **İkincisi** ise; işletmelerde kullanılan mu-
hasebe (ve finans) personelinin sayısının
azaltılmasıdır. Ancak en kötüsü ise muha-
sebe ve finans personeline duyulan gerek-
sinimin azalmasına bağlı olarak işsizlik ve
düşük ücretli işçilik sosyal olaylara neden
olabilir. Günümüzde özellikle Almanya'da
ortaya çıkan Endüstri 4.0 tüm sektörlerde
de etkisini göstermekte ve Muhasebe 4.0
adımla dijitalleşme uygulama bulmakta
ve muhasebe dijitalleşme ile teknolojinin
önemli bir iş ortağı olmaktadır.⁹²

Dijitalleşme/Sayısallaştırma, kabaca analog
değerlerin veya verilerin dijital olarak kullanı-
labılır bir formata dönüştürülmesidir. Örneğin,
Alışveriş listesini elle yazmak yerine, alışveriş
listesi için bir uygulamaya/cep telefonundan alış-
verişlere girilmesi, o zaman alışveriş listesinin
dijitalleştirilmesidir. Ne yazık ki, sayısallaştırma
genellikle bu dönüşüm düzeyinde kalır ve yalnız-
ca aynı iş adımı için dijital araçlar kullanılır. İlke
olarak, dijitalleştirilmiş verilerle çok daha fazla
iş yapılabilir. Alışveriş örneğinde, aile üyelerine
bağlanılarak hiç kimsenin iki kez bir şey satın
almaması kararlaştırıldığında, aile fertlerine
zaman kazandırılabilir. Buna ek olarak, uygula-
maya buzdolabı da bağlı olabilir ve hangi yiye-
ceklerin hala mevcut olduğu ve gerçekten neye
gereksinim duyulduğunu hangi yiyecekleri alaca-
ğınızı ve stokta olup olmadığını söyleyebilir. Veya

⁹⁰ Anlambilim (Alm. Semantik, Fr. sémantique, İng. semantics): Dili anlam yönünden ele alan, göstergenin gösterilen bölümünü ya da içeriği eşsüremlî (senkronik/betimsel) ve artsüremlî (artzamanlı/tarihsel) açılardan inceleyen dilbilim dalı. (<https://www.turkedebiyati.org/anlambilim-semantik-nedir/>). Erişim tarihi: 04 Şubat 2019.

⁹¹ Jean-GuyDegos;"Muhasebenin Geleceği Geleceğin Muhasebesiyle Uyumlu mu?". Çeviren:Ümmühan Aslan, Muhasebe ve Finansman Dergis. S.206-207,2008- dergipark.gov.tr.

⁹² Johanna Disselhof; Digitalisierung?24 Ocak 2017. (<https://www.wissensdialoge.de/digitalisierung-was-ist-das-ueberhaupt/>). Erişim tarihi: 28 Ocak 2019.

buzdolabı, mevcut gıdalardan ne pişirebileceğiniz konusunda önerilerde bulunabilir.⁹³

Bunun yanı sıra muhasebe uygulamalarında; finansal tablolar hazırlanırken, Amerikan şirketleri Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri veya GAAP kullanır. GAAP'in ana kaynağı, FASB ve öncülleri tarafından yayınlanan kurallardır; ancak GAAP SEC ve AICPA tarafından yapılan çalışmalardan ve standart sektör uygulamalarından da türetilmektedir. Bu ise; özellikle daha önce değinildiği üzere; yönetim muhasebesi, muhasebe denetimi anlayışlarını değiştirmiş vergi muhasebesini daha önemli kılmış en sonunda da adli muhasebe ve fon muhasebesi uygulama bulmuştur. Şimdi kısaca bunları da açıklayalım.⁹⁴

a)Yönetim Muhasebesi

Finansal muhasebenin dış kullanıcılara odaklandığı durumlarda, yönetim muhasebesi kurum içindeki muhasebe bilgilerinin hazırlanmasını ve analiz edilmesini odaklanmaktadır. Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü'ne göre, "... iş süreçlerinin tasarlanması ve değerlendirilmesi, bütçeleme ve tahmin edilmesi, iç kontrolün uygulanması ve izlenmesi ve bilginin analiz edilmesi, sentezlenmesi ve birleştirilmesi... ekonomik değer artmasına yardımcı olmaktadır."

Raporlar, münferit yöneticilerin ihtiyaçlarına veya üretim, dağıtım, satış, pazarlama veya diğer kuruluşun fonksiyonel alanlarına göre hazırlanabilmektedir. Bilgiler, operasyon yöneticilerinin operasyonlarını yönetmelerine yardımcı olacak bilgileri vurgulayan bir şekilde sunulmalıdır.

Yönetim muhasebesi disiplini, başlangıçta bir sanayi şirketindeki üretim ve dağıtım sürecinin maliyetlerin uygun alanlara tahsis edilmesi olan maliyet muhasebesinden ortaya çıkmıştır.

Son yıllarda, yönetim muhasebecileri, faaliyet tabanlı maliyetlendirme (ABC) ve hedef maliyet-

lendirme gibi yeni yaklaşımlar geliştirmekle beraber maliyet bilgilerinin en iyi şekilde nasıl sağlanması ve kullanılması konularında tartışmayı sürdürmektedirler.

b)Muhasebe Denetimi

Denetim, şirket hesaplarının ve firmanın iç kontrol sisteminin incelenmesi ve doğrulanmasıdır. Hem iç hem de dış denetçiler vardır. Dış denetçiler, bir işletmenin hesaplarını inceleyen ve beyanlarının GAAP'a uygun olup olmadığına ve şirketin finansal pozisyonu ile faaliyet sonuçlarının adil bir şekilde sunulup sunulmadığına dair görüş bildiren bağımsız şirketlerdir. ABD'de, Dört Büyük olarak bilinen Pricewaterhouse Coopers, Deloitte Touche Tomatsu, Ernst&Young ve KPMG denetim firmaları, büyük şirketlerin ve kurumların denetimine domine etmektedir.

Dış denetçinin temel yükümlülüğü, kurum dışındaki finansal tabloların kullanıcıları olmasına karşın iç denetçinin temel sorumluluğu şirket yönetimidir. İç Denetçiler Enstitüsü'ne (IIA) göre, iç denetçi kurumun yönetim, faaliyetler ve bilgi sistemleri ile ilgili olarak karşılaştığı riskleri değerlendirir. Görevleri ise;

(a) etkili ve verimli operasyonlar

(b) finansal ve operasyonel bilgilerin güvenilirliği ve bütünlüğü;

(c) varlıkların korunması; ve

(d) yasalara, düzenlemelere ve sözleşmelere uygunluk başlıklarını sağlamaktır.

c)Vergi Muhasebesi

Vergi muhasebesi yasama süreciyle çıkarılan yasalara dayanmaktadır. ABD'de vergi muhasebesi, federal düzeyde Devlet Gelirleri Dairesi kurallarının uygulanmasına ve yerel düzeyde ise eyalet ve şehir yasalarının vergi ödeme hükümlerine dayanmaktadır. Vergi muhasebecileri, kurumların vergi ödemelerini en aza indirmeleri-

⁹³ JohannaDisselhof; Digitalisierung?24 Ocak 2017. (<https://www.wissensdialoge.de/digitalisierung-was-ist-das-ueberhaupt/>). Erişim tarihi: 28 Ocak 2019.

⁹⁴ (<https://www.investopedia.com/university/accounting/accounting2.asp#ixzz5YVtvslql>). Erişim Tarihi: 25 Aralık 2018.

ne yardımcı olmaktadır. Şirket içinde finansal muhasebecilere gelir vergisi muhasebesini belirleme konusunda yardımcı olmaktadır.

Büyük, çok uluslu şirketlerde, vergi konuları, dünyanın çeşitli ülkelerinde ve ABD'de ödenen vergi oranlarındaki farklılıklardan dolayı, belirli operasyonların nerede yapılacağı konularında iş kararlarını yönlendirirler. Eyaletler düzeyinde şirketler, bazı eyaletlerin vergi oranlarındaki teşvikleri ve vergi indirimlerindeki farklılıkları nedeniyle, bir eyaletteki operasyonları bir diğerine yerleştirmeye karar verebilmektedirler.

d)Fon Muhasebesi

Fon muhasebesi, hükümetler de dahil olmak üzere kar amacı gütmeyen kuruluşlar için kullanılır. Kâr elde etmeyi amaçlamak yerine, hükümetler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar hedeflerine ulaşmak için kaynakları kullanırlar. Genel fon ve özel amaçlı fonlar arasında ayırım yapmak standart uygulamadır. Genel fon, çalışanlara ödeme yapmak veya malzeme satın almak gibi günlük operasyonlar için kullanılır. Özel fonlar, bir hastanenin yeni bir kanadını oluşturmak gibi özel hedefler bulmak için kurulmuştur. Kaynakları bu şekilde ayırmak, kâr amacı gütmeyen kuruluşların kaynaklarını kontrol altına almasına ve çeşitli görevlerini yerine getirme başarısını ölçmesine yardımcı olur.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar kar etmeyi gerektirmiyor olsa da, çoğu zaman kısıt olan finansal kaynakların düzgün bir şekilde yönetildiğinden ve kuruluşun geri ödeme işlemlerine neden olabilecek nakit sıkıntısının oluşmaması için zamanında ve doğru bir muhasebe bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır.

Federal ajanslar için muhasebe kuralları, Federal Muhasebe Standartları Danışma Kurulu tarafından belirlenirken, eyalet ve yerel düzeyde

Hükümet Muhasebe Standartları Kurulu (GASB) yetki sahibidir.

e)Adli Muhasebe

Son olarak, adli muhasebe, hukuki konularda, dava desteği, soruşturma ve uyuşmazlık çözümü dahil olmak üzere muhasebenin kullanılmasıdır. Birçok türde adli muhasebe sözleşmesi vardır: iflas, evlilik boşanması, tahrifatlar ve hesapların veya stokların manipülasyonu, vb. Adli muhasebeciler mali kanıtları araştırır ve analiz eder, mahkemede uzman tanıklık eder ve zararları ölçerler. Adli muhasebeciler, sahtekarlık soruşturmasında kilit aktörlerdir ve bir şirketin iç mali grubu tarafından herhangi bir kırmızı bayrak algılanırsa veya rutin bir denetimin sonucu olarak çağrılabilir.

Ayrıca, özellikle Enron sonrası yaşanan muhasebe skandalları muhasebe suçları alanında Adli Muhasebenin uygulama bulmasıyla beraber, artan rekabet koşul ve ortamları, yeni iş olanakları ve fırsatları, şirketlerin strateji belirleme ve bu stratejilerini yönetme ve kontrol etme gereksinimini doğurmuş olup; strateji yaratma, yürütme ve kontrolünü üstlenen strateji uzmanlığı da muhasebe mesleğinin türevi olan bir diğer uzmanlık alanıdır. Çünkü işletmeler yoğun rekabet ortamlarında verimlilik düzeylerini artırmak ve maliyetlerini en az düzeye indirebilmek, gereksiz harcamalardan kaçınmak durumundadırlar.⁹⁵

Son söz; dijitalleşme ile birçok meslek mensubu(muhasebeci, mali müşavir, bağımsız denetçi, diğer muhasebe personeli gibi) belki işlerini kaybedecektir, işlerinde azalma olacaktır. Ancak pek çok muhasebe iş ve işlemleri de büyük bir hızla, daha düşük (işgücü ve kırtasiye vb.)maliyetlerle gerçekleştirileceği gibi BİT.nin, yaygın kullanımıyla bir yandan iş bölümü uzmanlaşmanın artışı da işletme faaliyetlerin de etkinlik

⁹⁵ A.R Zafer Sayar -Muharrem Karataş,;"Muhasebe Mesleğinin Geleceği: Uzmanlaşma, Farklı Ve Yeni Uzmanlık Alanları Ve Kurumsallaşma" (<https://www.muhasabeweb.com/Muhasebe-Mesleginin-Gelecegi-Farkli-Ve-Yeni-Uzmanlik-Alanlari-6007768>). Erişim tarihi: 04 Şubat 2019. MALİ ÇÖZÜM S:139.

ve üretkenliği yükseltecektir. Ancak, BİT'nin yaygın kullanımıyla her ne kadar muhasebecilere, mali müşavirlere, denetçilere ve diğer muhasebe personeline gereksinim azalmış ve sadece danışma ve denetim fonksiyonlarının icracısı haline dönüştürmüş olsa dahi; son küresel finansal krizde yaşanan çalkantılı olaylar güvenilir ve yüksek kaliteli finansal raporlamaya olan ihtiyacı artırmış ve bunları sağlamak üzere kaliteli denetimin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Yoğun rekabet ortamında donanımlı olan meslek mensupları ve bağımsız denetçiler önemli bir rekabet avantajına sahip olurken donanımsız olanlar bu rekabet ortamında zorlanacaklardır. Yeni düzenlemeler sonrası bağımsız denetimin artan önemi ve bağımsız denetim muhasebe mesleğinin açılım alanlarından belki en fazla gündemde olanı ve bilinenidir.⁹⁶ Unutulmamalıdır ki tüm bu yaşananlar gelecekteki bir devrimin habercisi olup; geleceğin devrimi ise muhasebedir. Bir diğer ifadeyle, gelecek olan devrim, geleceğin muhasebesidir. Muhasebe devrimi, biz modern insanların sahip olduğu ve tümüyle vücut-ruh-çevre olarak düşündüğümüz objelerin gerçekliğini, temsil eden, kelimelerle desteklenen ve algılamaya aracılık eden bir devrim olarak bir kaç aşamadan dolayı şüphesiz yararlı ve minimal teknik eğitim çekirdeği ile devam edilecektir.⁹⁷

Öte yandan, muhasebe diğer disiplinlerden bazıları ile çok yakın bir işbirliği ve iletişim içinde olup; hem bu disiplinlerden etkilenmekte hem de bu disiplinleri etkilemektedir. Bir diğer ifade ile muhasebenin ilişki ve iletişimde olduğu diğer disiplinlerle çift yönlü bir etkileşim içinde olması nedeniyle geleceği üzerinde de belirleyici olabilir.

Özellikle meslek mensupları diğer disiplinlerdeki değişimlerin muhasebe üzerine etkilerini görmezden gelmek ya da umursamamak gibi bir lükse sahip değildir. Çünkü artık değişim ve yenileşmeler bir çığ gibi önüne gelen tüm disiplinleri/bilim dallarını etkilemekte ve geleceklerini belirlemekte olup; bu durum;

Muhasebe ve Siyaset Bilimi, Muhasebe ve Ekonomi, Muhasebe ve Hukuk, Muhasebe ve Mühendislik, Muhasebe ve Yönetim, Muhasebe ve Matematik, Muhasebe ve Bilgisayar Bilimleri, Muhasebe ve İstatistik arasında mevcut yakın ilişkilerde açık bir biçimde görülmektedir.⁹⁸

SONUÇ ve ÖNERİ

Muhasebe, gerek ülke ekonomisi gerekse işletme ekonomisi hatta dünya ekonomisi açısından işlevleri itibarıyla büyük öneme haiz olup yaşamın her anında bizimle beraber bir bilim dalı sanat ve tatbikattır. Bu özellikleri ile de son yılların en önemli olayı olan Endüstri 4.0 dan payını Muhasebe 4.0/Dijitalleşme olarak payını alarak özellikle BİT kullanmaktadır. Bir diğer ifadeyle muhasebe ve bilim dalı olarak anlam ve önemini hiçbir zaman yitirmeyecek ancak değişim göstererek dijitalleşecektir. Atılan adımlar Muhasebe 4.0 uygulamalarını yaygınlaştırmış ve muhasebe yeniden yapılanma içine girmiştir. Meslek mensupları, BİT ve dijitalleşme konusunda uzmanlaşarak muhasebenin kayıt işlevinden daha çok karar verme ve kontrol/denetim işlevlerine yönelmektedir. Almanca da bu anlayışın göstergesi olarak Muhasebe Buchhaltung=Kayıtlama, Rechnungswesen Karar verme ve Kontrol Buchführung=Yönetim anlamında kullanılırken Türk-

⁹⁶ A.R Zafer Sayar -Muharrem Karataş;"Muhasebe Mesleğinin Geleceği: Uzmanlaşma, Farklı Ve Yeni Uzmanlık Alanları Ve Kurumsallaşma" (<https://www.muhasebeweb.com/Muhasebe-Mesleginin-Gelecegi-Farkli-Ve-Yeni-Uzmanlik-Alanlari-6007768>). Erişim tarihi: 04 Şubat 2019. MALİ ÇÖZÜM S:139.

⁹⁷ Jean-GuyDegos;"Muhasebenin Geleceği, Geleceğin Muhasebesiyle Uyumlu mu?" Çeviren: Ümmühan ASLAN, Muhasebe ve Finansman Dergisi,S.212,2008- dergipark.gov.tr.

⁹⁸ (<https://iedunote.com/accounting-relation-other-disciplines>). Erişim tarihi: 10 Mart 2019.

çe de üç kavramda muhasebe karşılığı kullanılmaktadır. Bu anlayışlara bağlı olarak; birçok yeni meslek oluşmakta muhasebe vergi muhasebesi, adli muhasebe, fon muhasebesi vb. alt ayrımlara bölünerek faaliyetlerini sürdürmektedir.

BİT kullanımı muhasebede yapay zeka kullanımını da gündeme getirmekte bu hususta yapılan çalışmalarda yaygınlaşarak sürmektedir. Çünkü BİT kullanımıyla; entegrasyon, güvenlik, performans, kalite, verimlilik artarken iş/işgücü ve malzeme(kırtasiye) maliyetlerinde, zaman ve hızda tasarruf sağlanırken etkinlik de yükselecektir. Bunun yanı sıra işletmenin çıkar gruplarının faaliyetler ve sonuçları hakkında bilgi alma gereksinimleri de açık anlaşılır gerçek ve doğru bilgiler ile zamanında karşılanabilecektir.

Sonuçta; muhasebe ve BİT-BT arasındaki ilişkileri bir diğer ifadeyle; BİT kullanımının muhasebe üzerine etkilerini şöyle sıralamak olasıdır:

- Çok yönlüdür, sorunsuz bir ortam sağlar. Yani daha önemli iş ve işlemler için zaman kazanılmaktadır. Çünkü yorucu, sıkıcı, monoton, tehlikeli ve yıpratıcı işler BİT aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.
- Çok kolay olması nedeniyle yaygın uygulanması vardır. Çünkü bilgiler tek bir kaynaktan sağlanmakta ve her türlü iletişime açık bir sistemce üretilmektedir.
- Maliyetleri düşük olması (özellikle işlem başına maliyetin düşürülmesi) nedeniyle ucuzdur. Bu ise etkinlik ve üretkenlik-verimlilik artışları yaratır. BİT üretilen hizmetler(emin ellerdedir.) için bir emniyet subabı olduğu gibi muhasebe hizmetinde de ucuzluk sağlayabilir.
- Tüm bilgi ve belgelerin görünümü ve ulaşılması kolaylaşır. Çünkü BİT tüm bunları işlediği gibi koruyup depolamakta ve her daim kullanıma hazır tutmaktadır.
- Doğrudan temas-ulaşabilmek olasıdır. Tüm veriler doğrudan işlenir bir diğer deyişle muhasebe, muhasebeci ve BİT arasında tam bir işbirliği sağlanmaktadır.

- Tasarruf ve kazançlarda süreklilik ve artış yaratır. Zaman iş (ve personelden) ve maliyetlerden sağlanan tasarruf hız, iş (ve personelden) ve kaliteden kazanç karlılığı olumlu etkiler ve işletme varlığının korunmasını kolaylaştırır.
- Çıkar grupları ile daha düzenli, daha kaliteli ve sürekli iletişim sağlanır. En başta hissedarlar, yatırımcılar, kredi kurumları ve devlet ve diğerleri olmak üzere çıkar gruplarının bilgi alma ihtiyacının zamanında ve güvenilir bir biçimde karşılanması, bilgilerin gerçek, doğru, güvenilir, karşılaştırılabilir oluşu iletişimi en üst düzeye çıkartır. Bilginin kalitesi yükselir ve geri beslemeden büyük fayda sağlanır.
- Muhasebe Denetimi, Vergilendirme, Yatırım, Adli Muhasebe, Fonların Değerlendirilmesi ve özellikle Entegre Raporlama konularında kolaylık yaratır. Raporlama ile ilgili her türlü standart, kanun ve ölçütlerin kolayca uygulanmasına bağlı olarak; kurucular, ortaklar, olası ortak ve yatırımcıların ekonomik kalkınmaya katkılarının arttırır. Bilindiği gibi tüm işletmeler yaratıkları değerler ile yani mal ve hizmetler ile ekonomiye katkı sağlamaktadırlar.
- Meslek mensuplarının iş yoğunluğunu azaltır, asli görevleri danışmanlık ve denetim üzerinde daha çok yoğunlaşmalarını sağladığı gibi mesleki gelişmelerini kolaylaştırır ve tüm gelişmelerden haberdar olmalarına olanak yaratır. Bunların dışında işletmenin tümü göz önüne alındığında;
 - Hedef müşterilere geniş ve daha kolay erişim sağlanması, yeni işe yönelme olanaklarının artması,
 - Müşterilerle (CRM) ilgili bilgi için daha etkin sistem ve tekniklerin sunulması,
 - Müşteri istek ve arzularının daha üst düzeylerde karşılanması vb. etkileri BİT önemini arttırmaktadır.

Muhasebe, organizasyon ve BİT arasındaki ilişkiler; Her büyüklükteki ve tüm endüstrilerdeki organizasyonların, küçük başlangıçtan büyük çok uluslu şirketlere ve kar amacı gütmeyen kuruluşlardan devlet kurumlarından mavi çip şirketlerine kadar performans yönetimi süreçlerini geliştirmeleri, uygulamaları ve iyileştirmeleri gerekir. Tüm sektörlerde ticaret gittikçe sürekli yükselen ve sert bir rekabetçi yapı kazandıkça, performans her zamankinden daha kritik hale gelir ve değeri ön plana çıkar. Bir diğer ifadeyle, kurumsal performans karlılık, maliyet, verimlilik, etkinlik, kalite olarak ölçülen işletme ve faaliyet sonuçlarını artırır ve hiçbir kurum performans yönetimini görmezden gelemez. Bu nedenle, şirketin her düzeyinde yüksek performanslı bir kültür oluşturmak hayati öneme sahip olup, bu bağlamda

- Her birey, faaliyetlerinin kuruluşun stratejisiyle nasıl ilişkili olduğunun farkında olacaktır,
- Her yönetici performansı etkin bir şekilde izleme, yönetme olanağını kavuşurken, tepe/liderlik ekibi kurumun stratejisinin en uygun şekilde gerçekleştirerek ve beklenen sonuçları ulaşabilecektir. Bu kültür olmadan, en etkileyici performans yönetim sistemleri ve süreçleri bile boşa harcanır. Ancak bu kültürün oluşturulmasında kurum vizyonu ve misyonu kadar kullandığı BİT de önem taşır. Zira; kuruluşların pazardaki gelişmelere ayak uydurabilmesi için yenilik yapması zorunlu olup; ancak o zaman öngörülemeyen olaylara zamanında yanıt verebilirler.

Kurumsal performans yönetimi, BİT kullanarak hem hedefleri ve bu hedeflere ulaşma için oluşan fırsatları kolay ve hızlı bir biçimde değerlendirebilecek hem de tüm yönetim kademeleri ile yöneticiler arasında sürekli koordinasyonu sağlayarak bilgiyi kullanabilecektir.

Ayrıca muhasebenin geleceğinde BİT kulla-

nımı ve Dijitalleşme en dikkat çeken unsur olup; bilgi ve iletişim teknolojisi, 21. yüzyılın anahtar teknolojisidir. Ekonominin ve toplumun dijitalleşmesini teşvik eder ve enine/kesitsel bir teknoloji olarak, çok çeşitli uygulama alanlarında değer yaratmaya kararlı bir katkı sağlamaktadır. Ancak bunun yanı sıra diğer bilim dallarından/disiplinlerden en başta Muhasebe ve Siyaset Bilimi, Muhasebe ve Ekonomi, Muhasebe ve Hukuk, Muhasebe ve Mühendislik, Muhasebe ve Yönetim, Muhasebe ve Matematik, Muhasebe ve Bilgisayar Bilimleri, Muhasebe ve İstatistik ile çok yakın bir işbirliği ve iletişim içinde olduğu bir diğer ifade ile; muhasebenin hem bu disiplinlerden etkilenmekte hem de bu disiplinleri etkilemekte olduğu asla hatırdan çıkartılmamalıdır.

KAYNAKÇA

- DAŞTAN, A. (2017). "Muhasebenin Toplumsal Gelişime Katkısı: Türkiye'nin Muhasebe Bilgisi İhtiyacı", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 31, Sayı: 5 1254.
- BAYRAKTAR, A. (2007). Türkiye'de Muhasebe Hileleri Tarihi, Yüksek Lisans Tezi, Edirne-Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Haziran, S.7
- SAYAR, A.R.Z. KARATAŞ, M. Muhasebe Mesleğinin Geleceği: Uzmanlaşma, Farklı Ve Yeni Uzmanlık Alanları Ve Kurumsallaşma. (<https://www.muhasbeweb.com/Muhasebe-Mesleginin-Gelecegi-Farkli-Ve-Yeni-Uzmanlik-Alanlari-6007768>). Erişim tarihi: 04 Şubat 2019.
- DEMİR, B. (2010). "Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı.48, s.144.
- Dinç, E., Abdioğlu, H. (2009). İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemleri: İMkb-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma, Balıkesir Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 21.

- AKTAŞ, E. (2010). "Performans Değerlendirme Sistemlerinin Örgütsel Adalet Algısı Üzerine Etkisi", T.C. Dokuz Eylül Üni.-Sbe. İşletme Anabilim Dalı Yönetim Ve Organizasyon Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Eshna Verma ,” Financial Performance - Understanding its Concepts and Importance”, November 20, 2018, Erişim tarihi: 26 Mart 2019.
- ROBERTSON, F. What is Integrated Reporting and why does it matter?”, 16 Eylül 2015, <https://www.icas.com/ca-today-news/what-is-integrated-reporting-why-it-matters>, Erişim tarihi: 26 Mart 2019.
- ÖĞREDİK, G. Muhasebenin Ülkemizdeki Yeri, Önemi, Sorumluluğu Ve Geleceği İle Ülkemizdeki Vergi Ve Muhasebe Kültürünün Ekonomiye Ve Ülkemizin Geleceğine Etkisi E-Yaklaşım / Ocak 2006 / Sayı: 30, Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.
- Zaim, H., Kurt, İ., Seçgin, G. (2012) "Örtülü Bilginin Performansa Etkisi : Uluslararası Bir Banka Uygulaması" İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 11 Sayı: 21 / 1 S.428
- DEMİR, H., OKAN, T. (2009). "Teknoloji, Örgüt Yapısı Ve Performans Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma "Doğuş Üniversitesi Dergisi, 10 (1).
- YAVUZ, H. "Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetim Kararları Üzerinde Etkileri: Bartın İlindeki Kobi'ler Üzerinde Bir Araştırma" Bartın Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Bartın-2014.
- Ernst, H. "Grundlagen und Konzepte der Informatik, "Kommunikations-und Informationstechnik", Band 1,2018,S:662-663, (https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-663-10229-8_11). Erişim tarihi: 12 Mart 2019.
- HelmutSiller;"DigitalisierungİmRechnungswesen", (<https://www.Rechnungswesen-Portal.De/Fachinfo/Grundlagen/Digitalisierung-İm-Rechnungswesen.Html>). Erişim tarihi: 10 Eylül 2018.
- TEKBAŞ, İ. "Muhasebe Mesleğinin Yeniden İnşası",16.10.2018 www.Muhasebetr.Com. (<https://www.Linkedin.Com/Pulse/Muhasebe-Mesle%C4%9Finin-Yeniden-İn%C5%9Fas%C4%B1-İ%C5%9Fmail-Tekba%C5%9F->). Erişim tarihi: 20 Şubat 2019.
- DEGOS, J. G. "Muhasebenin Geleceği Geleceğin Muhasebesiyle Uyumlu Mu?". Çeviren: Ümmühan Aslan,Muhasebe ve Finansman Dergisi, S.210, 2008- Dergipark.Gov.Tr,
- DİSSELHOF, J. "Digitalisierung?" 24 Ocak 2017. (<https://www.Wissensdialoge.De/Digitalisierung-Was-İst-Das-Ueberhaupt/>). Erişim tarihi: 28 Ocak 2019.
- ONAY, M., KARA, H. S. "Lojistik Dış Kaynaklama Uygulamalarının Örgüt Performansı Üzerine Etkileri", Ege Akademik Bakış/Ege AcademicReview9 (2) 2009.
- ŞEKER, S. "Muhasebe Ve Felsefe". (File:///C:/Users/1%20NUMARA/Downloads/MUHASEBE %20VE%20felsefesak%C4%B1p%20%C5%9Eeker%20M%C3%96DAV%20konusmasi%20(5).Pdf). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
- OliverBendel;"Digitalisierung" (<https://Wirtschaftslexikon.Gabler.De/Definition/Digitalisierung54195>, Gablerwirtschaftslexikon). Erişim tarihi: 28 Aralık 2018.
- AKIN, Ö., EBRU, H. Erdost Çolak; "İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarıyla Örgütsel Performans Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma". Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Cilt: 2. Sayı: 2. Güz 2012.
- Salık, S. "İşletme Yönetiminde Muhasebenin Önemi" (<http://Archive.İsmmmo.Org.Tr/Docs/Malicozum/23MaliCozum/07>). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.

- ASLAN, Ü., ÖZERHAN, Y. “Big Data, Muhasebe Ve Muhasebe Mesleği”. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi. Aralık 2017. 19(4). 870-871.
- Taiwo, JN - Agwu M. Edwin: “Effect of ICT on Accounting Information System and Organizational Performance”, Article in European law review 8(6):01-01,-S.6-, November 2016 with 2,468 Reads DOI:10.21859/eulawrev08061. (https://www.researchgate.net/publication/313784425_Effect_of_ICT_on_Accounting_Information_System_and_Organizational_Performance). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.
- SEVİĞ, V. “Muhasebe Bilimi Ve Muhasebeci”. (Archive.İsmmmo.Org.Tr/Docs/Malicozum/58Mali Cozum/10%20-%2058veysisevig.Doc). Erişim tarihi: 15 Şubat 2019.
- UZUN, Y. “Yönetim Bilgi Sistemi Ve Muhasebe Bilgi Sistemi Arasındaki İlişkilerin Yönetim Açısından Değerlendirilmesi”. Doktora Ödevi. İstanbul 2016.
- SÜRMEYEN, Y., AYGÜN, D. “İşletmelerde Sosyal Raporlama” S.36. (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/425870>). Erişim tarihi: 25 Mart 2019.
- “Bilgi teknolojileri nelerdir?”. (<https://www.msxlabs.org/forum/soru-cevap/451341-bilgi-teknolojileri-nelerdir.html#ixzz4nMuz9tZa>). Erişim tarihi: 20 Temmuz 2017.
- “Bilişim teknolojisi çeşitleri ve ürünleri nelerdir?”. (<https://www.msxlabs.org/forum/soru-cevap/465467-bilisim-teknolojisi-cesitleri-ve-urunleri-nelerdir.html#ixzz4nMt2ntTH>). Erişim tarihi: 20 Temmuz 2017.
- (<https://www.weiterbildung-buchhaltung.de/buchfuehrung/pflichten.php>). Erişim tarihi: 03 Kasım 2018.
- (www.oekonomik.net). Erişim tarihi: 25 Kasım 2018.
- (www.gencbilim.com). Erişim tarihi: 15 Aralık 2018.
- (www.wikipedia.org). Erişim tarihi: 25 Aralık 2018
- (<https://www.frmtr.com/tarihce-ansiklopedisi/4829390-muhasebenin-tarihcesi.html>). Erişim tarihi: 03 Ocak 2019.
- (<https://www.frmtr.com/tarihce-ansiklopedisi/4829390-muhasebenin-tarihcesi.html>). Erişim tarihi: 03 Ocak 2019
- (<https://www.turkedebiyati.org/anlambilim-semantik-nedir/>). Erişim tarihi: 04 Şubat 2019
- “Bilgisayarlı muhasebenin işletmelere sağladığı faydalar nelerdir?” 28 Eylül 2012 (<https://www.Forumalev.org/sorular-ve-cevaplar/512863-bilgisayarli-muhasebenin-isletmelere-sagladigi-faydalar-nelerdir.html>). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019
- (www.handelsgesetzbuch.de). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.
- (www.gencbilim.com). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.
- (https://philosophynow.org/issues/32/Donald_Davidson). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.
- (<http://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html>). Erişim tarihi: 07 Şubat 2019.
- (<https://www.bexio.com/de-CH/finanzbuchhaltung-kmu>). Erişim tarihi: 10 Şubat 2019.
- (<https://www.bexio.com/de-CH/finanzbuchhaltung-kmu>) Erişim tarihi: 10 Şubat 2019 “WasBedeutetEigentlich ...Digitalisierung”? 15 Nisan 2018 Start Up Wissen. (<http://startupwissen.biz/was-bedeutet-eigentlich-digitalisierung/>). Erişim tarihi: 18 Şubat 2019.
- Finanzmanagement (<https://www.lebit.net/kompetenz/finanzmanagement>). Erişim tarihi: 18 Şubat 2019.
- “Muhasebe Nedir ?”. (https://www.muhasenenet.net/muhasebe_nedir.html). Erişim

- tarihi: 25 Şubat 2019. (<https://docplayer.biz.tr/45626564-Muhasebe-dilimize-arapcadan-gecmis-olup-sayma-ve-aritmetik-anlamindaki-hisap-kelimesinden-turetilmistir.html>) Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
- (<http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=comgts&kelime=MUHASEBE>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
 - (<https://smallbusiness.chron.com/integrated-accounting-system-74430.html>). Erişim tarihi: 25 Şubat 2019.
 - (<https://iedunote.com/how-accounting-art-science>). Erişim tarihi: 05 Mart 2019.
 - (https://www.riemysore.ac.in/ict/unit__1__information_and_communication_technology.html). Erişim tarihi: 12 Mart 2019.
 - (<https://iedunote.com/accounting-relation-other-disciplines>). Erişim tarihi: 10 Mart 2019.
 - (<https://smallbusiness.chron.com/objectives-operational-performance-77937.html>). Erişim tarihi: 18 Mart 2019.
 - (<https://www.iuk-bayern.de/>, Erişim Tarihi: 26.03.2019 <https://www.haufe.de/thema/performance-management/16.10.2018>) Erişim tarihi: 18 Mart 2019.
 - (<https://betterevaluation.org/it/node/1413>). Erişim tarihi: 20 Mart 2019.
 - (http://hr.iu.edu/training/performance_management/define.htm). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.
 - (<http://www.fao.org/capacity-development/resources/practical-tools/analyse-organizational-performance/en/>). Erişim tarihi: 19 Mart 2019.
 - (<https://www.definitions.net/definition/performance>). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.
 - (<https://www.bernardmarr.com/default.asp?contentID=770>). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.
 - (<https://www.agentur-jungesherz.de/hr-glossar/performance-management-ziele-definition-und-massnahmen/>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.
 - (<https://arbeitsgeber.monster.de/hr/personal-tipps/personalmanagement/organisation-controlling/performance-management-69857.aspx>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.
 - (<https://www.iuk-bayern.de/>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.
 - (<https://www.investopedia.com/terms/ff/financialperformance.asp>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.
 - (<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2017/03/integrated-reporting.pdf>). Erişim tarihi: 26 Mart 2019.